

Belysa ett industriarv

Konstbaserat dialogarbete med ungdomar för
Mimerlavsområdets framtid

Jubilee Priar

Självständigt arbete • 15 hp

Sveriges lantbruksuniversitet, SLU

Inst. för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Landskapsarkitektprogrammet

Alnarp 2026

Belysa ett industriarv. Konstbaserat dialogarbete med ungdomar för Mimerlavsområdets framtid

Illuminating Industrial Heritage. Arts-Based Citizen Dialogue with Youth Participation for Mimerlavsområdet's Future

Jubilee Priar

Handledare:	Helena Mellqvist, SLU Alnarp, Inst. För landskapsarkitektur, planering och förvaltning
Examinator:	Johan Wirdelöv, SLU Alnarp, Inst. För landskapsarkitektur, planering och förvaltning
Omfattning:	15 hp
Nivå och fördjupning:	Grundnivå, G2E
Kurstitel:	Självständigt arbete i Landskapsarkitektur
Kurskod:	EX0845
Program/utbildning:	Landskapsarkitektprogrammet
Kursansvarig inst.:	Inst. för landskapsarkitektur, planering och förvaltning
Utgivningsort:	Alnarp
Utgivningsår:	2026
Omslagsbild:	Omarbetning i Photoshop av foto tagen på Mimerlaven (Bergström et al. 1990).
Upphovsrätt:	Alla bilder används med upphovspersonens tillstånd. Alla bilder som inte har en angiven källa skapades av kandidatarbetets författare.
Nyckelord:	Fokusgrupp, gestaltning, gåtur, industriarv, konstbaserat dialogarbete, ljusdesign, samskapande, ungdomsdeltagande, återbruk.

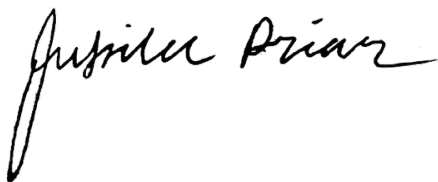
Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap
Inst. för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Förord och tack

Kandidatarbetet utvärderar en workshop i tusch och frottage (s.k. *Hitta din bästa fläck*) som utfördes i december 2025 tillsammans med fyra ungdomar i 14 års ålder samt en fritidspedagog vid ungdomsgården Unkan i Norberg. Pedagogiken bygger på min erfarenhet av konstnärligt arbete tillsammans med övningar gjorda inom Landskapsarkitektprogrammet vid SLU Alnarp. Delar av uppsatsens innehåll utvecklades utanför kandidatkursens ramar, utifrån en idé jag har burit på under fem år som medverkande i produktionen av Norbergfestival som äger rum på Mimerlavsområdet. 2025 genomförde jag även en kartläggning av nedlagda industriverksamheter i Norbergs kommun och dess relation till lokalbefolkningens rekreation. Kunskapen om platsen kan därför inte rättvist speglas av arbetets platsbesök eller uppsatsens dokumenterade konversationer. Konceptuella skisser inom kandidatarbetet stödjer sig dessutom på min personliga arbetserfarenhet av ljusdesign vid Mimerlavsområdet, även om gestaltningen förutsätts spegla dialogarbetet med ungdomarna.

Jag vill rikta ett hjärtligt tack till alla inblandade på ungdomsgården Unkan för att ni möjliggjorde studien. Vidare vill jag tacka Peter Dacke och Johan Wirdelöv för tidig rådgivning om arbetet, samt Helena Mellqvist för kontinuerlig handledning och mina medstudenter för dyrbara insikter i skrivprocessen.

Jubilee Priar
Malmö 10:e mars 2026

Sammanfattning

Pilotstudien *Belysa ett industriarv* utvecklar och tillämpar en metod i konstbaserat dialogarbete, vars angreppssätt syftar primärt till att fördjupa förståelsen av associationer bland ungdomar till återbruket av ett nedlagt gruvområde. Studien, som prövas på den utvalda miljön Mimerlavsområdet, är på sikt utgångspunkten för vidareutveckling av en dialogmodell riktad mot återbruk av områden med komplexa kultur- och industriarv. Genom en iterativ anpassning av metoden, inspirerad av aktionsforskning, engagerar pilotstudien ungdomars deltagande i ett samskapande gestaltungsarbete. Fyra ungdomar från tätorten Norberg-Kärrgruvan, Västmanland, där Mimerlavsområdet befinner sig ingår i en fokusgrupp. Genom abstrakt måleri och skissande, utifrån fotografiskt material dokumenterat under en gåtur på området, diskuterade fokusgruppen platsens kvaliteter och framtidsvisioner. Arbetets författare prövade därefter att utforma en platsspecifik områdesgestaltning utifrån fokusgruppens tankar och måleri. Resultatet blev en färggrann ljusdesign präglad av arkitektoniska blickhöjare och belysning som gynnar sociala rum. Pilotstudiens resultat antyder därigenom, med stöd av uppsatsens teoretiska ramverk, att konstnärlig praktik i dialogarbete visar god potential för expansivt och kunskapsingivande samtal, i synnerhet med deltagare som vid ansats uttrycker ambivalens. Vidare observerades visualisering i dialogarbetet vara ett effektivt kommunikationsverktyg, som i pilotstudien föranledde en samskapad gestaltning av Mimerlavsområdet.

Nyckelord: fokusgrupp, gestaltning, gåtur, industriarv, konstbaserat dialogarbete, ljusdesign, samskapande, ungdomsdeltagande, återbruk

Abstract

The pilot study *Illuminating Industrial Heritage* develops and applies a method of arts-based citizen dialogue, which primarily aims to deepen the understanding of associations among youth toward the reuse of a local decommissioned mining site. The study's environment of choice, Mimerlavsområdet, was selected for its relevance for the discussion of future applications of arts-based citizen dialogue in environments with a complex cultural or industrial heritage. Through an iterative process, inspired by action research, the pilot study successfully engaged youth in focus group work for the co-creation of a site-specific design. The study's focus group was comprised of four youth aged 14 to 15 years old from the smaller urban area of Norberg in Västmanland, Sweden, where Mimerlavsområdet is situated. The study specifically used abstract painting and sketching in the focus group work, based on photographs taken on site, as a vessel for discussion of Mimerlavsområdet's qualities and prospects for reuse. These discussions prompted an original light design for the mining site created by the pilot study's author, characterized by colorful lighting which emphasizes architectural structures and small-scale social spaces. The method in its entirety can be seen to suggest, with support from the study's academic framework, the use of art in citizen dialogue exhibits potential for expansive and informative conversations, especially for target groups who express ambivalence at the project's onset. Furthermore, the study observed benefits connected to the use of visualization as a communication tool in co-creating the design for Mimerlavsområdet.

Keywords: arts-based citizen dialogue, co-creation, design, focus group, industrial heritage, light design, reuse, walk 'n talk, youth participation

Innehållsförteckning

Figurförteckning	8
Tabellförteckning	9
1. Inledning.....	10
1.1 Bakgrund	11
1.1.1 Mimerlavsområdet som identitetssymbol och kulturscen	11
1.1.2 Konstbaserat dialogarbete med ungdomar	13
1.1.3 Läsanvisning	13
1.2 Mål, syfte och frågeställning	14
1.2.1 Mål.....	14
1.2.2 Syfte	14
1.2.3 Frågeställningar.....	14
2. Metod	15
2.1 Informationssökning	16
2.1.1 Litteraturstudier	16
2.1.2 Personlig kommunikation	17
2.1.3 Kartor och digitala underlag	17
2.1.4 Platsbesök och platsanalys	17
2.2 Utveckling av konceptskisser med fokusgrupp.....	18
2.2.1 Anonymisering av deltagare.....	18
2.2.2 Fokusgruppens deltagare.....	18
2.2.3 Fokusgruppträff 1: gåtur och tuschmåleri.....	19
2.2.4 Konceptualisering utifrån fokusgruppträff 1	19
2.2.5 Fokusgruppträff 2: utvärdering av konceptskisser.....	20
2.3 Avgränsningar	21
2.3.1 Geografiska avgränsningar	21
2.3.2 Avgränsningar i områdesgestaltning	23
3. Mimerlaven – en kulturscen på tomgång.....	24
3.1 Mimerlavsområdet dag och nattetid	24
3.2 Mimerlavsområdets intressenter och framtidsvisioner	26
3.3 Ljusdesign – immateriell gestaltning för ett immateriellt industriarv	27
3.4 Återuppliva ”Norbergsmodellen” med samskapande, konstbaserat dialogarbete ..	28
3.4.1 Dialogarbete – demokratisera en gestaltning.....	28
3.4.2 Konst som kommunikationsverktyg med ungdomar.....	29
4. Belysa ett industriarv – från fokusgrupp till gestaltning	32
4.1 Fokusgruppträff 1	32
4.1.1 Fokusgruppens upplevelse av Mimerlavsområdet.....	32
4.1.2 Upptäckter under övningen <i>Hitta din bästa fläck</i>	33

4.1.3	Fokusgruppens behov.....	33
4.2	Konceptskisser för Mimerlavsområdets ljusdesign.....	34
4.2.1	Strategier för områdesbelysning	36
4.3	Fokusgruppträff 2	41
4.3.1	Fokusgruppens utvärdering av konceptskisserna	41
4.4	Utveckling av ljusdesign efter utvärdering	42
5.	Diskussion	45
5.1	Konstens roll i dialogarbetet	45
5.2	Industriarvets skingrande minneskrokar.....	46
5.3	Metodreflektion	48
5.3.1	Litteraturstudier	48
5.3.2	Fokusgruppträff 1	48
5.3.3	Analysmodell och fokusgruppträff 2	49
5.4	Vidareutveckling av pilotstudien	49
5.5	Slutsatser.....	50
	Referenser	51
	Bilaga 1. Arbetets metod.....	54
	Bilaga 2. Övning <i>Hitta din bästa fläck</i>.....	55
	Bilaga 3. Samtalsfrågor fokusgruppträff 1	57
	Bilaga 4. Gåturens utsträckning.....	58
	Bilaga 5. Områdeskarta och figurhänvisning	59
	Bilaga 6. Fokusgruppens tuschmåleri.....	60
	Bilaga 7. Fokusgruppens fläckar	61
	Publicering och arkivering.....	62

Figurförteckning

Figur 1. Norberg tätort	11
Figur 2. Norbergs kommungränser.....	11
Figur 3. Schematisering av kandidatarbetets pilotstudie i relation till planering.	13
Figur 4. Figurativ representation av pilotstudiens genomförande.....	16
Figur 5. Schematisk analys av fokusgruppens diskussion.	20
Figur 6. Ortofoto av Norbergs tätort.....	22
Figur 7. Ortofoto av Mimerlavsområdet.	22
Figur 8. Mimerlavsområdet fastighetsgränser.	22
Figur 9. Mimerlavens transportbana, utselningsplats och Mimerlaven.....	24
Figur 10. Mimerfältet, Mimerlavens transportbana, utselningsplats	24
Figur 11. Gustavs hus närmst betraktaren och Kraftcentralen längre bak	25
Figur 12. Gustavs hus från söderläge, port till Kraftcentralen, och Mimerlaven	25
Figur 13. Stängsel mellan Kraftcentralen, Gustavshus och Mimerlaven	25
Figur 14. Mimerlaven under Norbergfestival med projektion och områdesbelysning	28
Figur 15. Gåtur vid Mimerlavsområdet under fokusgruppträff 1.	32
Figur 16. Tuschmåleri och frottage	33
Figur 17. Deltagarnas tuschfläckar	33
Figur 18. Konceptskiss 1:1.	37
Figur 19. Konceptskiss 2:1.	37
Figur 20. Konceptskiss 1:2.	38
Figur 21. Konceptskiss 2:2.	38
Figur 22. Konceptskiss 1:3.	39
Figur 23. Konceptskiss 2:3.	39
Figur 24. Konceptskiss 1:4.	40
Figur 25. Konceptskiss 2:4.	40
Figur 26. Konceptskiss 3:1.	43
Figur 27. Konceptskiss 3:2.	43
Figur 28. Konceptskiss 3:3.	44
Figur 29. Konceptskiss 3:4.	44

Tabellförteckning

Tabell 1. Deltagarnas bakgrund.....	18
Tabell 2. Enkätfrågor med svarsalternativ för utvärdering av konceptskisser.	21
Tabell 3. Schematisk analys av diskussion och bildmaterial från fokusgruppträff 1.....	35

1. Inledning

"En gruvort skall ha gruvminnen"

– citat om Mimerlavens identitetsvärde för Norberg (Bergström et al. 1990:42).

Region Bergslagen har i hundratals år präglats av malmbrytning – en historia förkroppsligad av gruvområden som nu ekar tomma (Jörnmark 2023). Reliker som antingen fångats upp i återbrukstrendens våg och moderniserats för turistverksamhet eller övergivits till tidens gång (Strömberg 2019). Malmgruvan Mimerlaven var tätorten Norberg-Kärrgruvans sista aktiva gruvverksamhet från den svunna storhetstiden (Bergström et al. 1990). Mimerlaven utmärks av att i över trettio år ha nyttjats som provisorisk kulturscen, dock utan kommunala investeringar i dess infrastruktur (Norbergs kommun 2011a).

I återbrukstrenden fick utvalda industrimiljöer en skjuts i takt med tillväxtparadigmet på 1990-talet, då forna industrier omvandlades till konferensanläggningar, musikarenor med mera. Industrimiljöerna förvärvades för deras estetiska uttryck och potential för kulturturism (Isacson 2008). Återbruk, synonymt med återanvändning, avser här att en miljö ges ett nytt ändamål än det ursprungliga, där den yttre karaktären bevaras men med ett delvis försämrat informationsvärde om platsens historia (Isacson 2008; Strömberg 2019).

Initiativ till återbruk av industrimiljöer kan möta polariserade åsikter hos lokalbefolkningen, speciellt när associationerna förenade med platsen rör industrins nedgång (Strömberg 2019). Exempelvis visar undersökningar om Mimerlavsområdet hur den påminner både om stolthet och sorg hos ortens äldre generationer (Bergström et al. 1990). Återanvändning eller platsaktivering som däremot företräds av folkrörelsebaserade aktörer med målet att stärka en socialhistorisk diskurs kring industrihistoria har ofta en mer positiv utveckling än det kommersialiserade återbruket (Isacson 2008).

2011 genomfördes en kommunal undersökning om Mimerlavsområdet bland lokalbefolkningen i syfte att diskutera platsens användningsområden (Norberg 2011), dock utan förverkligande. Framtidens generation, ungdomar, var underrepresenterade i undersökningarna om platsen. Kommunala gestaltnings- och planeringsprocesser kan kritiseras för bristande engagemang och förståelse av ungdomars förhållningssätt till deras omgivning, vilket motsätter planeringsarbete för en inkluderande och levande stadsmiljö (Hagemann 2025).

Kandidatarbetet har inspirerats av dialogarbeten vid omgestaltningen av områden med komplexa kulturarv – det vill säga den samtida kollektiva associationen till en plats (Strömberg 2019) – såsom projektet ”Hallå KUR med haka” vid Ulleråkers sjukhusområde (Mårdh 2021). Här användes dialogarbete med fotfäste i konstnärlig praktik för tolkning av minnen och intryck om

sjukhusområdet, med vidare syfte att synliggöra platsens historia i omgestaltningen (Mårdh 2021). Dialog kring komplexa kulturarv har ofta sikte på vitalisering eller omvandling av platsidentitet, där exempelvis ljusdesign har blivit ett populärt grepp (Ebbensgaard 2015) med många exempel på industrier transformerade till ljussatta parkmiljöer (Narboni 2004:100).

Konstens bidrag till planeringsprocesser är brett diskuterat inom forskningsströmmen sedan 2000-talet, ofta medföljd av skarp kritik mot konventionella dialogmetoder (Metzger 2011; Black et al. 2023). Aktuell aktionsforskning med ungdomar där kreativa övningar används inom reflexivt dialogarbete visar även positiva resultat för social hållbarhet inom stadsplanering (Hagemann 2025).

Grundat i detta, utformades frågan huruvida konstbaserat dialogarbete kan informera planerare om associationer hos ungdomar till ett industriområde och i förlängningen stödja omgestaltning vid en potentiell återanvändning. Minneskrokar som befäster det kollektivt burna industriarvet berörs som en relevant fond till frågeställningen, exemplifierat av Mimerlavsområdet i Norberg. Slutligen förhåller sig arbetet nyfiket till huruvida dialogarbetets inneboende kraft kan möjliggöra värdefulla upptäckter hos ungdomar om ett lokalt kulturarv genom ett arbetssätt skräddarsytt efter deras intressen.

1.1 Bakgrund

1.1.1 Mimerlavsområdet som identitetssymbol och kulturscen

Figur 1. Norberg tätort utmärkt på Sveriges karta (Lantmäteriet 2026a).

Figur 2. Norbergs kommungränser. Redigering av karta (Lantmäteriet 2026b).

Norbergs kommun, se Figur 1-2, är den nordligaste kommunen i Västmanland och omfattar tätorten Norberg-Kärrgruvan samt Karbenning, Bjurfors och mindre byar. Belägen i gruvtäta Bergslagen, är kommunens identitet starkt präglad av den historiska järn- och malminindustrin (Norbergs kommun 2011b). År 2024 hade kommunen 5517 invånare på 417 kvadratkilometer, varav 4387 personer var bosatta i tätorten (Statistiska Centralbyrån 2024).

Under 1900-talet nedmonterades många svenska industrier i samband med ökad globalisering som utkonkurrerade svensk handel, särskilt många industrier i Bergslagen (Jörnmark 2023). Mimerlavsområdet var i drift med flera uppehåll mellan 1908 och 1981 (Kulturarv Västmanland u.å.). Kommunen förvärvade Mimerlavsområdet 1984 varpå rivning planerades till 1999. Efter undersökningar om platsens kulturvärde beslöts dock att området skulle behållas (Norbergs kommun 2011a). Betydande för beslutet var en pilotstudie genomförd 1990 av Göteborgs universitet med fokus på platsens symbol- och identitetsvärde samt visioner för återanvändning. Häri myntades metoden där idéer för verksamheter tas fram utifrån lokalbefolkningens kännedom och åsikter till ”Norbergsmodellen” (Bergström et al. 1990).

Göteborgs universitet konsulterade även byggnadsantikvarier om områdets kulturvärde. Gruvområdets byggnader är arkitektoniskt tidstypiska utifrån sina proportioner, detaljer och fasadutformning (Kulturarv Västmanland u.å.). Däremot ansågs Mimerlavens kulturhistoriska informationsvärde begränsat givet att byggnaderna tömdes på historiska föremål såsom maskiner. Mimerlavens värde ansågs ligga i sin geografiska relation till andra gruvor, som en sista pusselbit i en större tidsrymd, samt i sitt identitetsvärde för ortens gruvarbetare.

Vidare har platsen en lång tradition som kulturscen med tidiga teatergästspel år 1888-89 (Bergström et al. 1990), lokala evenemang och den årligen arrangerade Norbergfestival sedan 1999. Idag är Norbergfestival den aktör tydligast anknuten till området, enligt Pettersson¹, dock utan organisatorisk förankring i bygden eftersom moderorganisationen är baserad i Stockholm (Anrikningsverket 2026) och majoriteten av besökarna kommer från andra delar av Sverige och från utlandet enligt Pärnamets². I undersökningen 2011 intervjuades lokala och regionala kulturaktörer med intresse för området, vilka samstämmigt uttryckte önskemål för infrastruktursatsningar (Norbergs kommun 2011a). Avsaknaden av ekonomiska medel har dock, enligt Pettersson, förhindrat fortsatt planeringsarbete trots kommunala ansökningar om extern finansiering.

---

¹ Elizabeth Pettersson, ordförande i Norberg kommuns kultur- och fritidsnämnd. Intervjuad 2026-02-20.

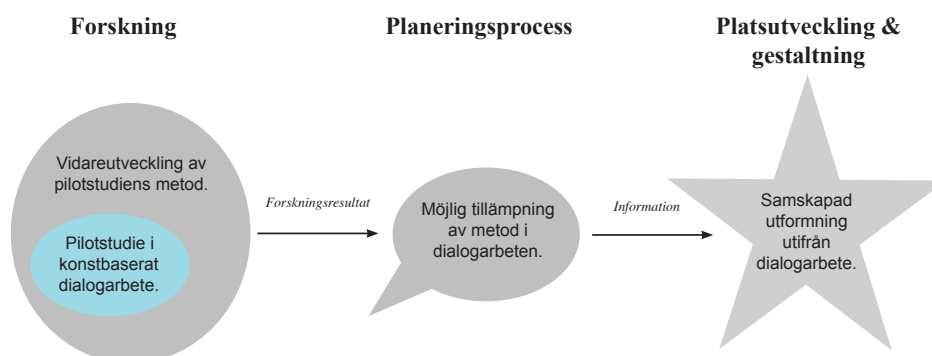
² Philip Pärnamets, styrelseledamot och kassör i Anrikningsverket som driver Norbergfestival. Intervjuad 2026-02-26.

1.1.2 Konstbaserat dialogarbete med ungdomar

Konstbaserat arbete med ungdomar inom dialog- och planeringsprocesser kan ses som en fördjupning av det bredare dialogbegreppet, där en plats utvärderas tillsammans med dess brukare. En samskapande dialogprocess innebär ett aktivt deltagande från brukaren i utformningen av miljön (Adler 2015), och de metoder som används är ofta föremål för kontinuerlig utvärdering och metodutveckling (Black et al. 2023; de Laval 1997; Gaete Cruz et al. 2022; Hagemann 2025). Aktionsforskning tillämpar kollaborativa och iterativa arbetssätt där forskaren eller planeraren deltar öppet för att pröva och utveckla metoden (Costello 2003). Flera studier har dessutom uppmärksammat konstens förmåga att stimulera diskussion, både genom fysiska konstverk i miljön och genom konstbaserade arbetssätt i dialogprocesser (Black et al. 2023; Hotakainen & Oikarinen 2019). I Hagemanns aktionsforskning hade kreativa, samskapade övningar en viktig roll i att stimulera ett aktivt deltagande från ungdomar och fördjupa diskussionen om deras upplevelse av urbana miljöer (Hagemann 2025).

1.1.3 Läsanvisning

Det bör tydliggöras att Mimerlaven inte omfattas av någon aktiv planeringsprocess och att kandidatarbetet genomförs utan en formell dialog med kommunen. Fortsättningsvis diskuteras därför en *gestaltning* i stället för *planering* av området. Tidsmässigt sett förhåller sig detta kandidatarbete till följande kronologi över områdets stadigvarande: det kommunala förärvet 1984; beslut i samband med rivningsdatumet 1:a april 1999 att behålla byggnaden; samt en nedlagd utredning om områdets återanvändning 2011. Arbetet kan läsas som en pilotstudie i dialogmetodik, se Figur 3, vars aktörer inkluderar arbetets författare, en fritidspedagog på Norbergs ungdomsgård Unkan, samt fyra ungdomar mellan 14 och 15 år som ingår i en konstcirkel på Unkan. Konstcirkeln är en frivillig fritidsaktivitet där ungdomarna skapar konst enskilt eller i grupp.

Figur 3. Schematisering av kandidatarbetets pilotstudie i relation till planering. Pilotstudien prövar en metod som, med vidareutvecklande forskning, skulle möjligen kunna tillämpas inom planeringsprocesser och i förlängning bidra till en samskapad platsutveckling eller gestaltning.

1.2 Mål, syfte och frågeställning

1.2.1 Mål

Arbetets mål är att konstruera och pröva en metod bestående av konstbaserat dialogarbete med ungdomar som resulterar i en samskapad gestaltning. Vidare ämnar arbetet utvärdera metodens potential att stödja en gestaltningsprocess vars uppdrag är att stärka och vitalisera ett industriarv. Pilotstudien undersöker detta utifrån en angiven plats, Mimerlavsområdet, med hänsyn till dess lokala identitetsvärde och industrihistoria.

1.2.2 Syfte

Det primära syftet med arbetet är att undersöka inflytandet av konstnärlig praktik på dialogarbete med ungdomar och tillämpningen av sådan i en områdesgestaltning. Genom utförande av en pilotstudie har arbetet ambitionen att inspirera till vidareutveckling av metoden. Tänkbart är att arbetets resultat även blir intressant för kommunal omgestaltning av Mimerlavsområdet eller liknande industrimiljöer med omtvistad potential för återbruk.

1.2.3 Frågeställningar

- *I vilken utsträckning kan tillämpning av konstbaserat dialogarbete förtydliga ungdomars förhållningssätt och associationer till Mimerlavsområdet?*
- *Vilka möjligheter och begränsningar har konstbaserat dialogarbete, i syftet att stödja och berika gestaltningsprocesser vid omvandling av nedlagda industriområden?*

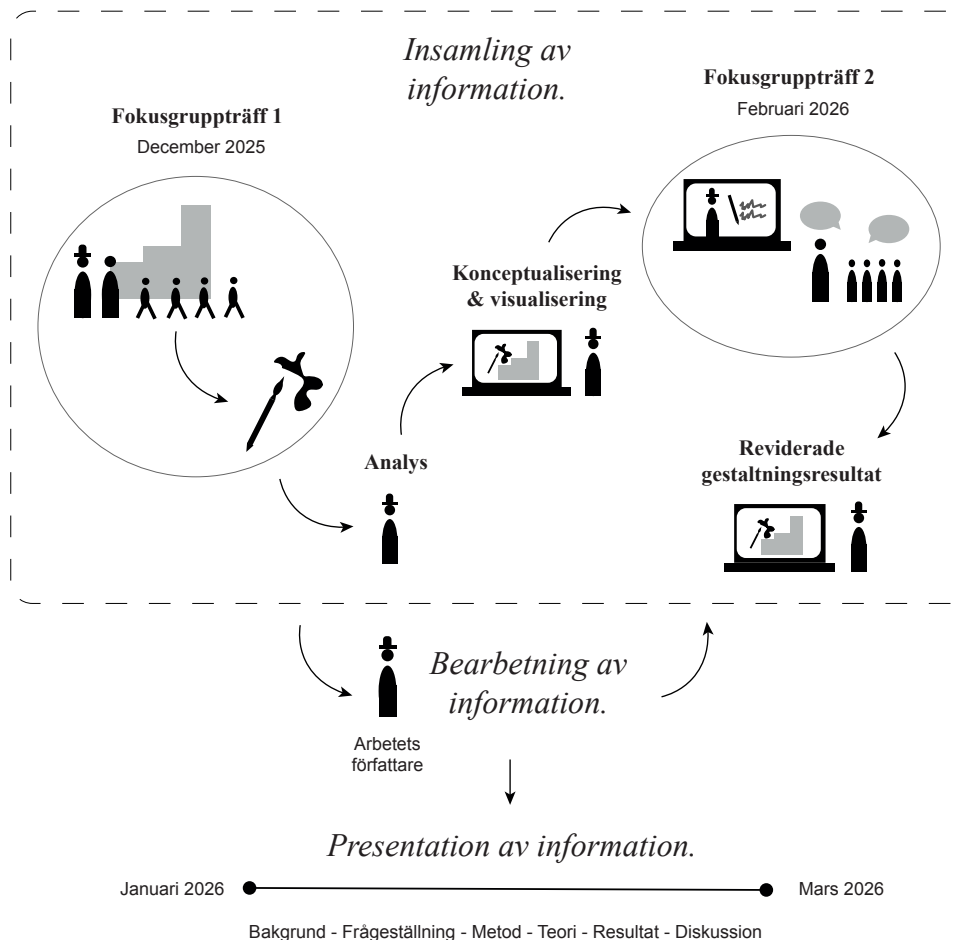
2. Metod

Med stöd av litteraturstudier inom aktionsforskning utvecklade och prövade arbetets författare en metod, vars utformning anpassades till en fokusgrupp bestående av fyra ungdomar i Unkans konstcirkel. Författaren till uppsatsen planerade och ledde samtliga fokusgruppaktiviteter, vilka bestod av en gåtur, en medföljande övning i tuschmåleri samt en digital träff för ett utvärderande samtal. Kontakten med deltagarna inleddes via konstcirkelns pedagog på ungdomsgården, som även närvarade på samtliga träffar. Pilotstudiens genomförande representeras figurativt i Figur 4 och schematiseras i Bilaga 1.

Arbetets övergripande tillvägagångssätt syftade till att utveckla konceptuella skisser utifrån diskussion med ungdomar bosatta i Norberg-Kärrgruvan. Med koncept avses en organiserande princip eller tematik i en design (Krupinska 2016:157). Metoden utvecklades i realtid och dess konstruktion utvärderades i uppsatsens slut med stöd av teoretiska ramverk inom bland annat utopisk aktionsforskning, fokusgrupper och gåturer (de Laval 1997; Gaete Cruz 2022; Hagemann 2025; Wibeck 2000).

Litteraturstudier fortlöpte iterativt under hela processen för nyansering av metoden och framtagande av koncept. Eftersom metoden innefattar en gestaltungsprocess användes även litteratur inom designforskning i stödjande syfte. Tidigt i arbetets gång identifierades belysning som ett ledande gestaltungsgrepp utifrån önskemål från fokusgruppen och övriga intressenters synpunkter, varför viss teori om belysning berörs i arbetet.

Platsbesök användes för inhämtande av information om Mimerlavsområdet. Antal platsbesök var dock begränsade inom arbetets tidsramar och givet reseavståndet från Malmö där arbetets författare befann sig under arbetets gång. Fler besök hade kunnat fördjupa kontakten med fokusgruppen och medfört andra insikter om platsen, varför arbetet bör betraktas som en pilotstudie med möjlighet till utveckling.

Figur 4. Figurativ representation av pilotstudiens genomförande. Arbetets moment utvecklas och utförs stegvis av arbetets författare, markerat med hatt i skissen. Samtidigt som arbetets författare aktivt formar och genomför studien, analyseras och dokumenteras händelserna i uppsatsen. Arbetets samtliga beståndsdelar är resultatet av en iterativ process med ett öppet deltagande hos författaren i pilotstudien under den löpande skrivprocessen.

2.1 Informationssökning

2.1.1 Litteraturstudier

Litteratursökningar utfördes för att överblicka information kopplad till arbetets frågeställningar. Arbetet syftar inte till att redogöra för utbredningen av konstnärlig praktik inom dialogarbete eller planeringsprocesser. Litteraturstudier var däremot viktiga i framtagandet och utvärderingen av metoden som arbetet undersökte. I den bemärkelsen användes forskning inom designprocesser som stöd för den komprimerade gestaltungsprocessen som arbetet omfattar. Litteraturstudier användes även för att ge relevant bakgrund för utformningen av konceptuella skisser för Mimerlavsområdet, i synnerhet information om industrimiljöns kulturvärde.

Sökstrategi

SLU:s databas Primo var den primära söktjänsten i arbetet, vilken handleder sökande i online databaser och biblioteket SLU Alnarp. Både vetenskapligt granskade artiklar, böcker och i mindre utsträckning studentarbeten tillämpades. Litteratursökningen föranledde även upptäckten av relevanta primärkällor via referenslistor.

Sökord

Aktionsforskning, art, barn, belysning, culture, design, dialog, dialogue, focus group, fokusgrupp, gåtur, industri, konst, kultur, landscape, light, ljus, ljusdesign, metod, method, planering, planning, unga, ungdom, återbruk, återanvändning.

Urvalskriterier

Källor om industriarv och återbruk valdes ut i största möjliga mån för att representera exempel i Bergslagen. Litteratur om metodik, designforskning och ungdomskultur begränsades till svenska studier med eventuella internationella exempel. Texterna som lästes var på svenska eller engelska.

2.1.2 Personlig kommunikation

I syfte att försöka besvara detaljer gällande kommunala undersökningen gjord 2011 om Mimerlavsområdet kontaktades en kommunal tjänsteman, Elizabeth Pettersson, som deltog i utredningsarbetet. Telefonsamtalet ägde rum den 20:e februari 2026 mellan 15.00–15.15. Vidare kontaktade arbetets författare Philip Pärnamets, styrelseledamot och kassör för föreningen Anrikningsverket som driver Norbergfestival, gällande festivalverksamheten via e-post den 26:e februari 2026.

2.1.3 Kartor och digitala underlag

Kartmaterial och ortofoton inhämtades från Lantmäteriets karttjänst. Bildmaterialet är taget från platsbesök samt från hemsidor med fotografier på området med tillåtelse från upphovspersonen.

2.1.4 Platsbesök och platsanalys

Platsbesök gjordes den 1:a december 2025. Syftet med platsbesök var att fotografera området samt skapa en förståelse för Mimerlavsområdets rumsliga och visuella kvaliteter. Besöket gjordes under vinterhalvåret, varför fotografier från sommarhalvåret jämfördes med de tagna vid platsbesök för att skapa en helhetlig bild av platsens karaktär. Platsanalysen kompletterades efterhand genom att jämföra fältanteckningar med fotografier utifrån en analysmetod för områdesbelysning (Narboni 2004:44-45). Med skiss och text undersöktes platsens

djup, ytor och plan, horisont, linjär komposition, blickpunkter, barriärer, topografi, material, färger och skuggor genom bildmaterialet (ibid:44-45).

2.2 Utveckling av konceptskisser med fokusgrupp

Fokusgrupper är en diskussionsbaserad metod som används för att studera perspektivet hos en särskild grupp personer om ett visst ämne. Urvalet till fokusgruppen utgörs ofta av personer med liknande kulturell och socioekonomisk bakgrund. Den informella diskussionen syftar ofta till att skapa en trygg dialog mellan deltagarna (Liamputtong 2016). En anpassning av de Laval's gåturmetod användes i fokusgrupparbetet. Begreppet "gåtur" syftar på en förutbestämd promenad där olika platser utvärderas av deltagarna (de Laval 2014:9), men har utbredd användning i landskapsarkitektonisk kunskapssökande, till exempel i dialogarbeten med barn (de Laval 2014:100).

2.2.1 Anonymisering av deltagare

För att skydda fokusgruppens och pedagogens identiteter har namn och juridiskt kön utelämnats. Fokusgruppens deltagare anges som Deltagare 1-4, förkortat D1-D4. Beskrivningar och fotografier avser att i största möjliga mån skydda deltagarnas anonymitet enligt Wibecks rekommendationer (Wibeck 2000:115).

2.2.2 Fokusgruppens deltagare

Deltagarna i fokusgruppen är fyra ungdomar mellan 14 och 15 år bosatta i Norberg-Kärrgruvan, se Tabell 1 för mer information. Ungdomarna tillhör en konstcirkel på Norbergs ungdomsgård Unkan. Kontakten inleddes med gruppens pedagog efter rekommendation av en tjänsteman inom Norbergs kommuns kultur- och fritidsutskott. Pedagogerna deltog i träffarna med fokusgruppen. Utöver ungdomsgården kontaktades två grund- och högstadieskolor i tätorten med erbjudande om att delta i projektet, vilka dock inte kunde medverka. Övningen för fokusgruppträff 1 bestämdes medvetet utifrån ungdomarnas konstintresse, med målet att engagera ungdomarna.

Tabell 1. Deltagarnas bakgrund

Fråga	Deltagare 1	Deltagare 2	Deltagare 3	Deltagare 4
Uppvuxen i Norberg	Ja	Ja	Ja	Ja
Bosatt i Norberg	Ja	Ja	Ja	Ja
Studerar år X på Norbergs grundskola	9	8	8	8
Delaktig i Unkans konstcirkel	Ja	Ja	Ja	Ja

2.2.3 Fokusgruppträff 1: gåtur och tuschmåleri

Fokusgruppträff 1 ägde rum den 1:a december 2025 mellan 14.00–18.00 och bestod av två delar. Träffens första del var en gåtur vid Mimerlavsområdet, som följdes upp av del två på Unkans lokaler. Bilaga 2 innehåller information om träffens innehåll, som tilldelades deltagarna vid träffens start.

Vid gåturens uppstart skedde en ostrukturerad introduktionsrunda och ”öppningsfrågor” ställdes av arbetets författare, synliga i Bilaga 3. Deltagarna fick sedan en guidad promenad av författaren på området och inuti Mimerlaven, enligt kartan i Bilaga 4. Författaren uppmanade deltagarna att fotografera platser som väckte intresse eller en särskild känsla för senare användning under träffens andra del. ”Introduktionsfrågor” och ”övergångsfrågor” i Bilaga 3 ställdes av författaren löpande under gåturen, som pågick mellan 14.00-14.45.

Efter en paus för transportsträcka till Unkan och förtäring på plats påbörjades träffens andra del, som pågick mellan 15.30-18.00. Övningen för del två (s.k. *Hitta din bästa fläck*) introducerades av författaren med en presentation om abstrakt måleri i tusch med pedagogiskt syfte. Författaren instruerade sedan deltagarna i att måla eller rita av fotografier från Mimerlavsområdet i tusch och grafit, med stöd av gruppens pedagog. Fokusgruppträffen avslutades med en diskussion om deltagarnas målningar och om lärdomar från träffen. Frågeställningarna “nyckelfrågor” och “avslutande frågor” i Bilaga 3 diskuterades. Dokumentation av träffen sammanställdes av författaren med skriftliga fältanteckningar och fotografier.

2.2.4 Konceptualisering utifrån fokusgruppträff 1

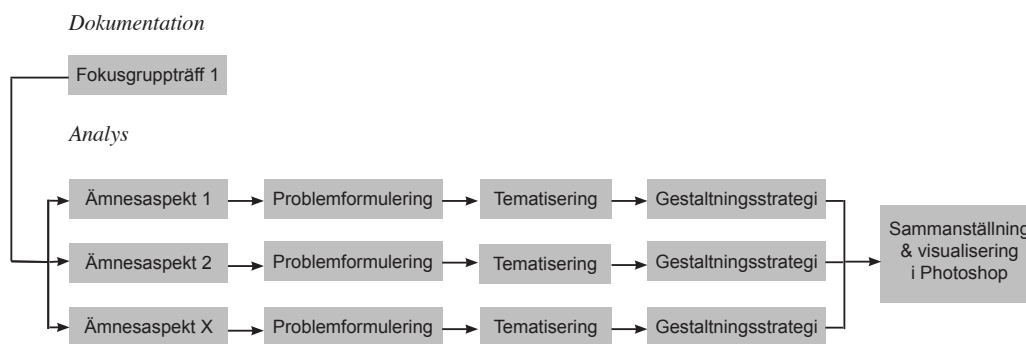
Diskussionen på fokusgruppträff 1 analyserades och schematiserades av arbetets författare enligt Figur 5. Bearbetningen av fokusgruppens åsikter skedde utan kontakt med deltagarna eller deras pedagog.

Analysmetoden inspirerad av Wibeck (2000:89-103) påbörjades med en kortfattad summering av diskussionen för vidare bestämning av ämnesaspekter (ibid:89), vars urval baserades på ämnets omnämning i fokusgruppträffen. Här beaktades frekvens, omfattning och intensitet tillsammans med kroppsspråk och tonfall (ibid:96). Berättelser i första person om platsen avsågs ha särskilt värde (ibid:103). Utifrån dessa återkommande inspel gjordes en problemformulering. Genom att identifiera problem härleddes en abstrakt tematisering, hänvisad till som koncept, vilka parades ihop med gestaltungsstrategier A-H listade nedan (Narboni 2004:32). Efter denna kategorisering visualiserades strategierna i konceptskisser genom bildredigering i Photoshop. Urvalet av bilder till konceptskisser baserades på de platser som diskuterades och avbildades av deltagarna.

Gestaltungsprocessen förankrades i forskning om ljusdesign för utemiljöer genom att nyttja gestaltungsprinciper för utomhusbelysning (listade A-H) tagna

ur boken *Lighting the Landscape* (Narboni 2004:32). Dessa strategier valdes som grund för analysen utifrån deras direkta samband till visuell komposition. Strategierna refereras till senare enligt de tillskrivna bokstäverna.

- A. Rama in ett perspektiv.
- B. Skapa djup i ett perspektiv.
- C. Accentuera en eller flera element i arkitekturen.
- D. Accentuera en eller flera element i gröna miljön.
- E. Märk ut gångstråk och sociala ytor.
- F. Markera ut gränser och strukturera upp miljön.
- G. Använd färger som speglar den historiska miljön.
- H. Skapa en färgstark miljö.

Figur 5. Schematisk analys av fokusgruppens diskussion. Återkommande eller intensiva uttryck i diskussionen grupperas som ämnesaspekter, vilka härleder problemformuleringar. Tematisering föreslår ett koncept som svar på problemformuleringen och paras därefter ihop med gestaltningstrategier A-H. Till sist sammanställs och visualiseras analysresultaten i konceptskisser.

2.2.5 Fokusgruppträff 2: utvärdering av konceptskisser

Fokusgruppens andra träff skedde digitalt den 11:e januari 2026. Under träffen presenterades konceptskisserna, varpå en öppen diskussion inleddes. Deltagarna fick möjlighet att diskutera och skriva ner tankar som, vid träffens slut, fotograferades i dokumentationssyfte.

För kvalitativ utvärdering av konceptskisserna deltog deltagarna i en digital enkät under träffens gång, vars frågor syns i Tabell 2. Frågorna upprepades för varje konceptskiss. Enkätfrågorna har sin utgångspunkt i en metod utformad för semantisk miljöbeskrivning, det vill säga en utvärderingsmetod för brukare som bygger på att para ihop miljön med värdebelagda ord (de Laval 1997:45), och använder polariserade begreppspar (Krupinska 2016:155) för att beskriva upplevelsen av konceptskisserna. Träffens diskussioner dokumenterades av arbetets författare genom skriftliga anteckningar.

Tabell 2. Enkätfrågor med svarsalternativ för utvärdering av konceptskisser.

Fråga	Svarsalt. 1	Svarsalt. 2	Svarsalt. 3	Svarsalt. 4
<i>Gör den här ljussättningen att platsen känns...</i>				
...viktig eller oviktig?	Oviktig	Ganska oviktig	Ganska viktig	Viktig
...spännande eller tråkig?	Tråkig	Ganska tråkig	Ganska spännande	Spännande
...trygg eller otrygg/läskig?	Otrygg/läskig	Ganska otrygg/läskig	Ganska trygg	Trygg
...ljus eller mörk?	Mörk	Ganska mörk	Ganska ljus	Ljus
...modern eller gammalmodig/traditionell?	Gammalmodig/traditionell	Ganska gammalmodig/traditionell	Ganska modern	Modern
<i>Gör den här ljussättningen du vill hänga på platsen?</i>	Nej, jag vill inte hänga på platsen	Troligtvis inte	Litegrann	Ja!
<i>Jag röstar för..</i>	Ingen ljussättning	Strategi 1	Strategi 2	Kombination av strategier

2.3 Avgränsningar

2.3.1 Geografiska avgränsningar

Mimerlavsområdet omfattar fastigheterna Norbergsby 3.40 och 3.45, se Figur 8 (Norbergs kommun 2011a). Området ligger 900 meter från Norbergs mest centrala torg, se Figur 7. Fastigheterna omfattar 12 hektar och angränsar till en mindre väg; bostadsområden på nordöst; skogspartier och enstaka villatomter i nord, nordväst och sydväst; samt Norbergs travbana i söder som delvis ingår i fastigheten. Norbergs historiska järnvägsspår ansluter till fastighetsgränsen (Lantmäteriet 2026d). Mimerlaven är områdets största byggnad med en 64 meter hög lav, ett anrikningsverk och krossanläggning (även kallad krosshus), över ett schakt på 325 meters djup. Övriga historiska byggnader på området är Kraftcentralen (även kallad Kraftverk) och den igenbommade Gustavs Hus. På området finns även en stuga tillkommen under 1980-talet med kommunal ägo (Norbergs kommun 2011a) som år 2025 spärrades av på grund förfallrisk, enligt Pärnamets. På fastigheten 3.45 södra del finns förvaringsutrymmen med tak. Vegetationen på området består till stor del av en klippt gräsmatta med enstaka

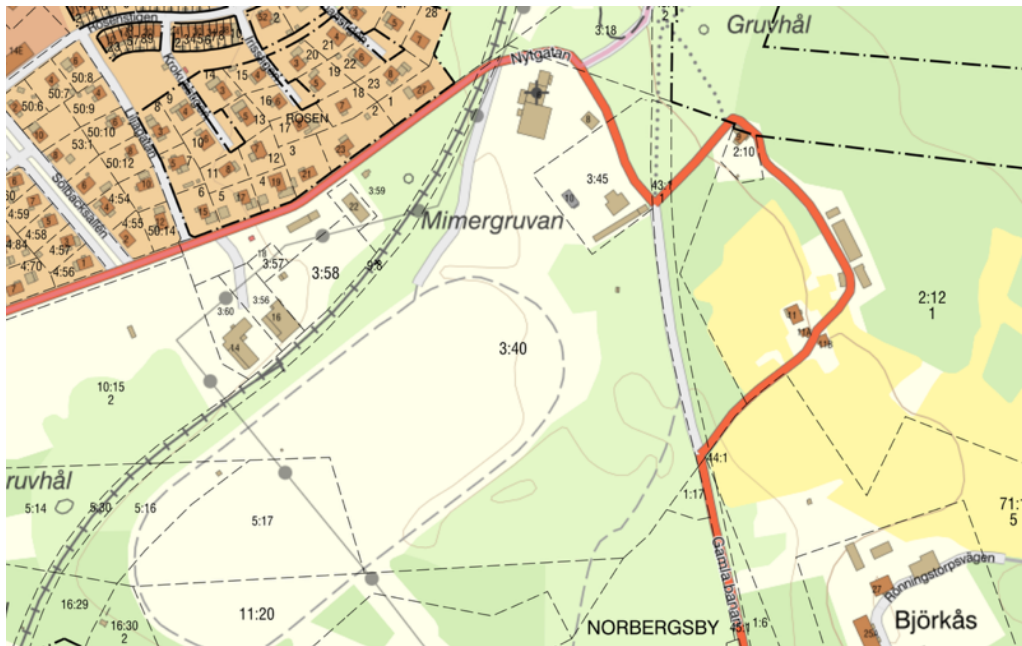
trädgrupper, se Figur 9. Framtagna konceptskisser avgränsas till mark inom fastighetsgränserna 3.40 och 3.45.

Figur 6. Ortofoto av Norbergs tätort. Redigerades för angivelse i text av Norberg centrum och Mimerlavsområdet (Lantmäteriet 2026c).

Figur 7. Ortofoto av Mimerlavsområdet. Redigerades för angivelse av visningspilar för foton i Figur 9-13 samt konceptvyer 1-4 (Lantmäteriet 2026d). Förstorad bild i Bilaga 5.

Figur 8. Mimerlavsområdet fastighetsgränser. Arbetet omfattar fastighet 3:40 och 3:45 (Lantmäteriet 2026e).

2.3.2 Avgränsningar i områdesgestaltning

Konceptskisser är menade att fungera som diskussionsunderlag med fokusgruppens deltagare. Detta med syftet att tolka deltagarnas förhållningssätt till och upplevelser av Mimerlavsområdet, tillsammans med övrig litteratur om platsens industriarv. Arbetet tar därför inte hänsyn till praktiska begränsningar för den föreslagna gestaltningen, såsom teknisk infrastruktur, kostnader och förvaltning. Fördjupad diskussion av författarens framtagna koncept och gestaltungsstrategier begränsas i uppsatsen till förmån för ett skärpt fokus på perspektiven som lyfts av fokusgruppen.

3. Mimerlaven – en kulturscen på tomgång

Avsnittet redogör först för Mimerlavsområdets förutsättningar för områdesgestaltning genom en bildanalys, varefter platsen kontextualiseras utifrån en överblick av områdets betydelse för kommunala föreningar, genom en sammanfattning av dialogarbetet som genomfördes 2011. Därefter avhandlas kort ljusdesign som gestaltungsgrepp i relation till stärkning och vitalisering av industrimiljöer, utifrån det behov av områdesbelysning som uttryckts av områdets intressenter. Till sist nyanseras det teoretiska ramverket för konstbaserat dialogarbete som grund för uppsatsens avslutande diskussion.

3.1 Mimerlavsområdet dag och nattetid

Figur 9. Mimerlavens transportbana, utselningsplats och Mimerlaven i höger bildkant (Ehlton & Västmanland läns museum u.å.).

Figur 10. Mimerfältet, Mimerlavens transportbana, utselningsplats och travbanen i söder (Ehlton & Västmanland läns museum u.å.). Underlag för konceptty 4.

För en fördjupad förståelse av platsen analyserades fotografier utifrån metoden beskriven i avsnitt 2.1.3. Se Figur 7 för platspositioner där fotografierna är tagna.

Platsen i sig är relativt öppen, se Figur 9-10, men upplevelsen av dess djup och skala förvrängs i många perspektiv. Detta beror dels på Mimerlavens monumentala volym, dels på den sluttande terrängen, som tillsammans skapar en rumslighet där avstånd och proportioner är svåra att intuitivt avläsa. Mimerlavens storlek, synlig i Figur 9 och Figur 12, med dess starka vertikala element riktar blicken uppåt och ger himlen en framträdande roll i flera vyer.

Utifrån Figur 10 kan Mimerfältets horisont sägas i stor utsträckning domineras av träd. Horisontlinjen upplevs som ojämn och varierad – på vissa platser är den hög, tät och nära, medan den i andra delar framstår som låg, gles och avlägsen. Det råder en viss balans mellan de naturlika,

Figur 11. Gustavs hus närmst betraktaren och Kraftcentralen längre bak (von Knorring 2020). Underlag för konceptvy 2.

Figur 12. Gustavs hus från söderläge, port till Kraftcentralen, och Mimerlaven längst bort. Foto tagen vid platsbesök. Underlag för konceptvy 3.

Figur 13. Stängsel mellan Kraftcentralen, Gustavshus och Mimerlaven samt Ridstugan i höger bildkant (Ehlton & Västmanland läns museum u.å.). Underlag för konceptvy 1.

organiska linjerna i trädens former och arkitekturens strama, rätvinkliga uttryck.

I vissa riktningar, exempelvis Figur 9, är platsens komposition tydligt ordnad, med starka blickpunkter som exempelvis transbortbanan, de vertikala trästolparna vid utselningsplatsen³ samt mötet mellan transbortbanan och himlen. I andra perspektiv, som Figur 11, råder däremot en större oordning. Vegetation och byggnader flyter samman, vilket försvårar uppfattningen av rumsligt djup och gör att blicken saknar tydlig vägledning.

Platsen präglas även av flera barriärer, främst i form av staket och tät vegetation som avgränsar Mimerfältet, se Figur 9. Bilvägen i Figur 7 utgör ytterligare en gräns, förstärkt av en markerad trädrygg bakom. I övrigt saknas tydliga ramar, vilket gör att Mimerfältet visuellt flyter samman med den angränsande travbanan. Området saknar belysning, vilket medför att gränserna troligen är svårare att avläsa kväll- och nattetid. Enstaka och gruppvis planterade träd kan potentiellt upplevas som obehagligt i mörkret, tillsammans med den omgivande skogsmarken.

³ Utselningsplatsen avser träkonstruktioner för selning av hästar, tillförd av Norbergs trav- och ridklubb.

3.2 Mimerlavsområdets intressenter och framtidsvisioner

I en kommunal utredning gjord 2011 genomfördes offentliga åhöranden och tio intervjuer (Norbergs kommun 2011a). Dessa åsikter kan inte antas vara aktuella, men de senaste dokumenterade och därför väsentliga för förståelsen av platsens roll i Norbergs kommunala föreningsväv. Intressenterna var överlag positiva till Mimerlavsområdets värde och de lyfte fram möjliga framtida användningar, förutsatt investeringar i infrastruktur såsom toaletter, omklädningsrum, kök och parkering (ibid: Bilaga B, 1-4). Majoriteten önskade belysning på området, exempelvis fasadbelysning (ibid: Bilaga B, 1).

Utredningen inleddes med att pröva Mimerlavsområdets lämplighet för framtida gruvsdrift, men konsulten Bergskraft Bergslagen bedömde området som för centralt beläget (ibid: Bilaga B, 1). Det museala värdet undersöktes därefter i samråd med Västmanlands läns museum. I brist på inventarier kunde endast områdets symboliska betydelse som kommunalt landmärke fastställas, tillsammans med dess informationsvärde om efterkrigstidens industriella utveckling och modernismens intåg i Bergslagen (ibid: Bilaga B, 1).

Områdets framtidsvisioner var nära kopplade till önskan om utökade kommunala kultursatsningar. Norbergfestival framstod som en av de främsta förespråkarna för byggnadernas upplevelsevärde och bevarande (ibid: Bilaga B, 2). Organisationerna Elektronmusikstudion och Västmanlandsmusiken underströk festivalens betydelse för kommunens ekonomi och kulturliv (ibid: Bilaga B, 3). Föreningarna Danstruppen, Noll Corpus, Bergslagens folkhögskola och Operaverkstaden uttryckte intresse för utveckling av kulturverksamhet inom dans, musik och teater på området; samt användning av en vridläktare med cirka 500 platser som antydde finnas i kommunens förvar (ibid: Bilaga B, 2-3).

Åsikten bland Norbergs yngre generationer representerades av två ungdomar från Unkan. Dessa beskrev Kraftverket (Kraftcentralen) som en "häftig miljö" där tidigare arrangemang varit framgångsrika, med potential att locka fler ungdomar både lokalt och regionalt. Mimerlaven upplevdes som "spännande" och tänkbar för teaterverksamhet, särskilt då området inte upplevdes avlägsen från centrum (ibid: Bilaga B, 2).

Det kommunala arbetet att efterleva önskemålen stagnerade, enligt Pettersson, på grund av kostnaden för dragning av el och avlopp till Gustavs Hus, samt på grund av eventuell sanering vid markarbeten. Sedan 2011 har försök till fortsatt arbete med Mimerlavsområdets Framtidsplan drivits av Mimerlavgruppen, som hade sitt senaste sammanträde 2017. Pettersson menar att fortsatt planeringsarbete kräver nytt ledarskapsengagemang i arbetsgruppen, som idag är fragmenterad givet den gånga tiden sedan senaste sammanträdet.

3.3 Ljusdesign – immateriell gestaltning för ett immateriellt industriarv

“Kulturarvet är det vi minns eller vill minnas i nutiden – eller det vi inte har glömt, inte vill eller kan glömma.” (Strömberg 2019:14).

Kulturaktörerna i utredningen gjord 2011 efterfrågar en infrastruktuursatsning som möjligtvis blir betydande för avläsningen av platsens industriarv. Genom Strömbergs definition kan kulturarvet förstås som minnen vilka löpande väljs ut och upprätthålls samt representeras hos flera personer eller institutioner än hos en enstaka individ. Kulturarvet kan vara industrispecifikt eller relatera till industrins kulturspecifika roll i samhället, medan industrisamhällets kulturarv behandlar sambandet mellan traditioner och livsstil vilka utspelade sig i industrimiljön (Strömberg 2019). Industriarv anknäver dock mer specifikt till produktionens materiella lämningar såsom byggnader och föremål, samt minnen av dessa – det vill säga immateriella lämningar (Isacson 2008).

Återbruksdiskursen förd av Isacson problematiserar nedtoningen av socialhistorien vid industrimiljöer till förmån för en kommersiell estetisering av industriarvet (Isacson 2008). Å andra sidan menar Strömberg att de aktörer och föreningar som förvaltar nya mötesplatser i tomma industrier eller ödehus kan på ett meningsfullt sätt bidra till en levande landsbygd (Strömberg 2019). Återbruket värderas häri utifrån avsikten och företrädaren för omgestaltningen.

Ljussättning är ett gestaltungs-grepp som syns allt oftare i stadsmiljöer (Peña-García et al. 2024) med potential att omforma platser med komplexa associationer (Ebbensgaard 2015). Mimerlavsområdet är ett exempel bland många industriområden som aktiveras genom provisorisk ljussättning under Norbergfestivalen, se Figur 14. Exempel på mer etablerat återbruk är det tidigare kalkbrottet och numera musikscenen Dalhalla i Rättvik (Strömberg 2019). Industrimiljöer erbjuder unika landskap, i synnerhet vad gäller material och textur, samt de kontraster där arkitektur möter grönska – varför de är mål för många ljusdesigners (Narboni 2004:100). Miljöerna kräver ofta platsspecifika lösningar såsom fästpunkter och installation (Narboni 2004), vilket medför effekten att arkitektoniska element betonas.

Ljusdesign i utemiljöer har möjlighet att påverka brukarens upplevelse genom att accentuera viktiga karaktärer i miljön och uppmana till användning nattetid (Narboni 2004:32). Platsspecifika och konstnärligt utformade belysningsarmaturer visar stor potential att medvetet rikta tolkningar och känslor som uppstår vid en plats. Detta syns bland annat i det socialt utsatta Sundholm-området i Köpenhamn, där gatubelysningen i en park utformades med visuell liknelse till sofflampor, i projektet *TRANSITION*. Genom att förstärka associationer till hemmet, ökade den upplevda tryggheten i parken som tidigare förknippats med

hemlöshet och missbruk (Ebbensgaard 2014). Ljussättning, trots sin immaterialitet, kan utifrån dessa observationer inte negligeras som transformativt verktyg. Därför framstår strategin för ljussättning inom ramarna för att belysa ett industriarv desto viktigare att förankra lokalt, utifrån ett medvetet ställningstagande att stärka en industrihistoria eller att vitalisera dess identitet.

Figur 14. Mimerlaven under Norbergfestival med projektion och områdesbelysning (Öst Wilkens 2019).

3.4 Återuppliva ”Norbergsmodellen” med samskapande, konstbaserat dialogarbete

Den tidigare introducerade ”Norbergsmodellen” utvecklad i pilotstudien genomförd av Göteborgs universitet nyttjar kvantitativa enkätmetoder för frågor med kvalitativa svar, vilket kritiserats av flera aktionsforskare (Gaete Cruz et al. 2022; Hagemann 2025). Rapportens värde bör inte förbises, men enkätstudiens potential för engagera ungdomar kan ifrågasättas (Hagemann 2025). Arbetet avser inte att situera pilotstudie till en särskild forskningsrörelse. Däremot sammanfattas i detta avsnitt några reflektioner från forskningsströmmen inom dialogarbete, i synnerhet samskapande dialogarbete med hjälp av konstnärlig praktik, som stöd för senare diskussion av metoden som prövas i denna uppsats.

3.4.1 Dialogarbete – demokratisera en gestaltning

Inkludering av brukare i gestaltnings- och planeringsprocesser hämtar stöd från forskningsområdet miljöpsykologi, vars begynnelse finns i publikationer skrivna

under 1950–60-talet med senare etablering under 1970–80-talet. Miljöpsykologin har bidragit med relevant forskning kring människans associationer till sin omvärld, samt teoretiserat vad som definierar en plats. Teoretikern Canter menar exempelvis att en plats härleds av vilka aktiviteter den förknippas med, hur den uppfattas och värderas, tillsammans med dess fysiska attribut (de Laval 1997:224). Tankegången stödjer vikten av att förstå Mimerlavsområdet i sin helhet genom att studera hur det uppfattas av lokalbor.

Dialogarbete är ett mångtydigt begrepp, men kan komma till uttryck genom utvärderingen av en plats med dess brukare. En samskapande dialogprocess avser ett aktivt deltagande hos brukaren i beslutsprocesser kring till exempel den byggda miljön (Adler 2015). Metoder inom dialogarbete inkluderar bland annat mentala kartor, semantiska miljöbeskrivningar, gåturer, studiecirkel (de Laval 1997:41-45) och fokusgrupper (Wibeck 2000). Den valda metoden i dialogarbete är, i sin tur, ofta föremål för utvärderande forskning (de Laval 1997; Gaete Cruz et al. 2022; Hagemann 2025).

Kvaliteten i dialogmetoder tillämpade i detta arbete – fokusgrupper och gåturer – kan skattas utifrån deras reliabilitet, det vill säga att resultaten är konsekventa oavsett deltagande forskare, varför ett flertaligt forskningslag rekommenderas (Wibeck 2000:120). Slutsatser i dialogarbete kan sällan påstås vara överförbara till större grupper, men kan bidra till generaliserade insikter (Wibeck 2000:123). Tillförlitligheten, eller validiteten, i en gåturs resultat påverkas av miljöfaktorer såsom väderlek (de Laval 2014:103) och utsträckningen av promenaden. Vidare försämras validiteten i resultaten av en subjektivitet hos forskaren i analysarbetet (Wibeck 2000:119); en alltför homogen grupp (de Laval 2014:102); eller i de fall där dialogen påverkats av forskarens närvaro (de Laval 1997).

Dialogarbete gör anspråk på att utöva demokrati genom att verka för brukarens rätt till delaktighet (Adler 2015), varför dialogmetoder som införlivar passivitet hos deltagarna eller uppmanar till styrda svar kritiserats (Dolff 2016). Som svar på brister i kommunala dialogarbeten och nedprioritering av samskapande gestaltning, har aktionsforskare bedrivit dialogforskning med ungdomar, som anses en viktig målgrupp för att främja social inkludering (Hagemann 2025). Ett öppet deltagande av forskaren, som är vanligt förekommande inom aktionsforskning (Costello 2003), kan främja ökad tillit för forskaren. Dessutom kan möjlighet till omformulering av frågor förbättra förutsättningarna för en tydlig och tillgänglig dialog (de Laval 1997).

3.4.2 Konst som kommunikationsverktyg med ungdomar

Insikter om ungdomars deltagande i dialogarbete och planeringsprocesser kan hämtas ur Hagemanns aktionsforskning. Där bemöttes ungdomars känsla av utanförskap genom kreativa, samskapade studiecirkel (Hagemann 2025). Upplevelsen av utanförskap, trots frånvaron av fysiska hinder för deltagande i ett

rumsligt sammanhang, kan förstås i ljuset av geografen David Harveys resonemang att möjligheten att inta ett rum i staden även kräver rätten att omforma det, vilket ger planerare ett centralt ansvar att bädda för flexibilitet (Harvey 2003). Hagemanns studier visar att ungdomarnas engagemang ökade när aktiviteterna utformades efter deras intressen och gav dem möjlighet till verklig påverkan (Hagemann 2025).

Kreativa övningar framträdde som ett kommunikationsverktyg i Hagemanns dialogarbete, med pedagogiska kvaliteter för identifiering av ungdomarnas upplevda utanförskap. Dessutom uppnåddes en fördjupad förståelse av ungdomarna genom att symbolik uttryckt i diskussionerna tilldelades samma tolkningsföreträde som kvantitativa enkäter (Hagemann 2025). Konst kan ha en betydande roll i medvetandegörandet och formuleringen av känslor, i synnerhet för personer vars röster sällan hörs (Zohari & Laukanen 2019). En metod som bjuder in till utforskande och visualisering av budskap som ord inte kan formulera, kan därför sägas bidra till fördjupad förståelse av en plats hos både planerare och brukare.

Konstnärlig praktik används inom dialogarbete i sådan utsträckning att tillägnade forskningsrörelser har etablerats, exempelvis ”social art” och ”EcoArt” (Black et al. 2023). Konst och konstnärlig praktik avgränsas här till visuella arbetsmetoder, exempelvis måleri, skulptur och performance (Black et al. 2023) utförd av amatörer eller professionella konstnärer. Konst anses bidra till expansiv dialog och idéskapande (Black et al. 2023), med risk för att abstrakta arbetsmetoder orsakar frustration och minskad tydlighet gentemot deltagarna i forskningen (Gaete Cruz et al. 2022; Hagemann 2025). Konstbaserat dialogarbete kombinerar ofta dialogtekniker, såsom vid Ulleråkers sjukhusområde. Dialogarbetet här var företrädesvis en unik kommunal satsning, då bildkonstnärer genomförde gåturer och praktiserade konst i studiecirkel med områdets brukare (Mårdh 2021).

Samskapande med visuella arbetsmetoder, vare sig benämnda som konstnärliga eller ej, är vanligt förekommande inom aktionsforskning (Gaete Cruz et al. 2022; Hagemann 2025). Stora ansatser har gjorts att utveckla analytiska ramverk för samskapande gestaltning (Gaete Cruz et al. 2022) med ett transparent förhållningssätt till forskarens aktiva deltagande. Samskapande kräver kontinuerligt engagemang och viss samsyn kring mål. Flexibilitet anses därför viktigt, då arbetet stärks av gemensamma överenskommelser deltagarna sinsemellan (Gaete Cruz et al. 2022). Metoden är dock tids- och resurskrävande; uppstartsfasen att hitta deltagare är ofta lång; och fullt deltagande är avgörande för fullständiga resultat (Gaete Cruz et al. 2022).

Samskapade forskningsresultat formas av deltagarnas dialog och individuella kompetenser (Black et al. 2023) varför de kan anses värdefulla i en gestaltning där personliga erfarenheter av miljön är av intresse. Den inneboende rättigheten till

förändring, eller ett erövrande av en plats, som Harvey menar planering bör beakta (Harvey 2003) samspelar därför med forskning fullständigt tillägnad ungdomars upplevelser. Vidare är forskningen processororienterad till skillnad från resultatorienterad (Black et al. 2023), varför slutsatserna ofta är situationsbaserade eller platsspecifika.

Relevansen av samskapande forskning för industrimiljöer kan förstås utifrån att, vid omvandling av industrimiljöer, riskerar sammanhangen mellan tid och rum att fragmenteras. Detta medför en distansering till omständigheterna industriarbetarna ofta utsattes för (Isacson 2008), varför en platsspecifik och brukarorienterad gestaltning kan föreslås för att just bejaka en historia av invecklade levnadsförhållanden. Tillsammans med dess observerade styrkor för kommunikation med ungdomar, kan användningen av konstbaserat dialogarbete därför ytterligare motiveras i pilotstudien.

4. Belysa ett industriarv – från fokusgrupp till gestaltning

4.1 Fokusgruppträff 1

Den 1:a december 2025 samlades fokusgruppen och deras pedagog vid Mimerlavsområdet, se Figur 15. Temperaturen var cirka 3 grader, soligt till halvmulet och vindstilla. Fokusgruppens diskussioner berörde ämnesaspekterna associationer, upplevelser, och (icke-) bruk. Träffen sammanfattas utifrån erfarenheter från gåturen och den påföljande tuschövningen vid Unkan.

4.1.1 Fokusgruppens upplevelse av Mimerlavsområdet

Deltagarna var vid gåturens startskede blyga, men kommunicerade även förväntan inför träffen. Deltagarna uttryckte sig ambivalenta om platsen och visste lite om platsens historia, men de hade varit på området under studiebesök i grundskolan. De var bekanta med lokala evenemang som arrangerats på travbanan men identifierade inte Mimerlaven som plats utifrån dessa evenemang. Den äldsta i gruppen, D1, berättade att platsen används till att “smygsupa” (konsumera alkohol olagligt) men att platsen är “rätt obehaglig” kvällstid utan områdesbelysning. D1 berättade vidare om en skrämmande upplevelse under Norbergfestival med ”fullisar” (personer påverkade av alkohol). De tre yngre deltagarna gav inget tecken på igenkänning men instämde att området kan vara “läskigt men också spännande”. Deltagarna anmärkte positivt på arkitekturens storhet, men var överens om att betongen var “grå och ful”, och tyckte inte platsens vegetation var unik i jämförelse med kommunens i övrigt stora naturvärde. D3 berättade uppskattande om Norbergfestivalens färgglada belysning, vilket stimulerade diskussion om en permanent ljussättning eller projektion synlig mil från området.

Figur 15. Gåtur vid Mimerlavsområdet under fokusgruppträff 1.

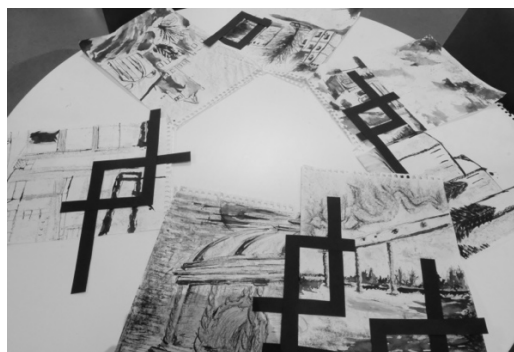
4.1.2 Upptäckter under övningen *Hitta din bästa fläck*

Fokusgruppträffens andra del introducerades av arbetets författare med bildmaterial på abstrakt måleri och en stegvis introduktion till tuschmåleri, se Bilaga 2. Under handledning av författaren och konstcirkelns pedagog, avbildade deltagarna sina fotografier från gåturen abstrakt. Till deras förfogande fanns A3-papper, tusch, målarknivar, penslar, grafitstavar och kol. Med urklippta pappersramar ramade deltagarna sedan in en eller flera tuschfläckar utifrån intresse, se Figur 16-17. Deltagarna var vana vid kreativa och öppna övningar på grund av erfarenheten med ungdomsgårdens konstcirkel.

D1 behövde avlägsna sig tidigt och hens uppfattning av övningen blev inte fullständigt utvärderad. Övriga tre visade stor entusiasm för övningen och tekniken som instruerades. Motiven som målades var Anrikningsverkets insida och utsida; Kraftcentralen; samt vegetation med industribyggnaderna som fond. Deltagarna var olika nöjda med sina målningar, vars kvalitet upptog stor del av deras fokus. Entusiasmen för Mimerlavsområdet växte under tiden de målade, när de med olika kommentarer uttryckte "det här var faktiskt coolt" eller "fint".

Figur 16. Tuschmåleri och frottage under fokusgruppträff 1.

Figur 17. Deltagarnas tuschfläckar visas med svarta ramar under fokusgruppträff 1.

4.1.3 Fokusgruppens behov

Ungdomsgården Unkan omnämndes av deltagarna som en viktig knutpunkt för tätortens ungdomar. Pedagogerna informerade om att Unkan tar emot cirka hundra ungdomar under helgerna. Ungdomsgården och idrottshallen, som ligger i samma byggnad, är det primära utbudet för aktiviteter utanför skolan utöver privata föreningar. Inom Norberg-Kärrgruvan finns en biograf med ett mindre bibliotek, men det framstod inte som en målpunkt för deltagarna.

Vid författarens fråga om var deltagarna umgås utomhus framhölls att Tingshusparken, byns enda park, inte var attraktiv då den ockuperas av "alkisar" (alkoholmissbrukare). Deltagarna berättade om naturstråk i Norberg-Kärrgruvan och D1 uttryckte nyfikenhet kring fler oövervakade platser att umgås på. Deras

behov av rekreation var starkt kopplat till gruppens gemensamma intresse av konst och kultur. Deltagarna önskade möjligheten att göra "sånt här" oftare, syftandes på övningen *Hitta din bästa fläck*.

4.2 Konceptskisser för Mimerlavvsområdets ljusdesign

Utifrån metoden beskriven i avsnitt 2.2.3 analyserade arbetets författare diskussionen schematiskt, som redovisas i Tabell 3. Följande ämnen framstod som återkommande i diskussionen och antogs som möjliga koncept för områdesbelysningen.

- Historia (industriarv och lokal kultur)
- Trygghet
- Skala och rymd
- Aktivitet
- Attraktivitet

Målsättningen med att inarbeta dessa koncept i en områdesbelysning var att:

- Skapa en känsla av relevans för deltagarna, förankrat i Mimerlavvsområdets industriarv och ortens lokala kultur.
- Möjliggöra en ny generation att inta rätten till platsen.
- Förstärka platsen som socialt utrymme.
- Förstärka platsens roll som kulturscen.

Tabell 3. Schematisk analys av diskussion och bildmaterial från fokusgruppträff 1

Ämnesaspekt	Problemformulering alt observation i dialog	Uttryckt känsla	Koncept för gestaltning	Val av gestaltungsstrategi A-H (Narboni 2004:32)
Associationer	Liten till ingen kunskap om platsens historia.	Oviktighet Mysterium	Historia	A, B, C, G
	Norbergfestival är förbjudet att gå på (18 årsgräns).	Otillåtet Spänning	Attraktivitet	A, B, C, H
	Känner till travlopp & bakluckeloppis.	Bekanthet Stolthet	Historia	D, E, F, G
Upplevelser	Mörkt kvälls- och nattetid.	Obehag Spänning	Trygghet	E, F
	Läskiga ”alkissar” under festivaltid.	Obehag Otrygghet	Trygghet	D, E, F
	Ful grå betong, saknar färg.	Avsmak	Attraktivitet	H
	Uppskattar arkitekturen.	Spänning	Skala & rymd	A, B, C
	Platsen är öde.	Otrygghet Spänning Ambivalens	Aktivitet Attraktivitet Trygghet	D, E, F
(Icke-) bruk	Äldre ungdomar smygdricker på området.	Spänning Otillåtet Otillgängligt	Trygghet	D, E, F, H
Behov	Aktiviteter inom kultur.	Utanförskap Frustration	Aktivitet	D, E, F
	Plats utomhus att umgås på.	Begränsning Frustration	Attraktivitet Aktivitet Trygghet	D, E, F, H

4.2.1 Strategier för områdesbelysning

Från Tabell 2 härledde arbetets författare två övergripande strategier vilka visualiserades med fyra konceptskisser vardera. Konceptvyerna är utmärkta i Figur 7 och utgår ifrån tillhörande figurförteckning. Konceptskisserna döps utifrån *strategi:konceptvy*, det vill säga ”1:1” avser strategi 1, konceptvy 1.

Av pedagogiska skäl avsågs konceptskisserna att visa stora kontraster så att skillnader tydligt skulle kunna utläsas och att främja utvärderingen. Strategi 1 fokuserar på koncepten trygghet och tillgänglighet; aktivitet; och historia. Ljussättningen omfattar följande tidigare nämnda gestaltungs-grepp:

- Accentuera en eller flera element i gröna miljön (D).
- Märk ut gångstråk och sociala ytor (E).
- Markera ut gränser och strukturera upp miljön (F).
- Använd färger som speglar den historiska miljön (G).

Strategi 1, synlig i konceptskisser 1:1-1:4, nyttjar byggnadernas färgpalett. I konceptskisser 1:1-1:3 (Figur 18, Figur 20, Figur 22) tillförs en neutral varmvit belysning inifrån byggnaderna samt en röd belysning riktad uppåt på trädens stammar och kronor. På så vis framhävs trädgruppen framför Mimerlaven som en social yta. Konceptskiss 1:4 har samma ljus inifrån transportbanan; en dämpad varmvit belysning på brynzonen utanför Mimerfältet; och röd uppåtriktad belysning på utselningsplatsens trästolpar för att bidra till djup i perspektivet.

Strategi 2 fokuserar på koncepten skala och rymd; attraktivitet; och tidlöshet. Ljussättningen omfattar följande tidigare nämnda gestaltungs-grepp:

- Rama in ett perspektiv (A).
- Skapa djup i ett perspektiv (B).
- Accentuera en eller flera element i arkitekturen (C).
- Skapa en färgstark miljö (H).

Strategi 2, representerad i konceptskisser 2:1-2:4, nyttjar pigmenterade och kontrasterande färger. Konceptskisser 2:2-2:3 (Figur 19, Figur 21, Figur 23) använder projektion på byggnadernas fasader och på marken med motiv från deltagarnas måleri, se Bilaga 6-7; fasadbelysning på transportbanan; punktbelysning i blått på Kraftcentralen och Gustavs Hus; neonbelysning på flera fasaders taklister som markerar höjd; och ett uppåtriktat entréljus som inramning av gången till Mimerlaven från Kraftcentralen. Konceptskiss 2:4 visar även blå belysning på transportbanans fundament för att framhäva arkitekturens höjd.

*Figur 18. Konceptskiss 1:1.
Belyst trädgrupp utanför Mimerlaven; varmvitt ljus inifrån områdets byggnader.*

*Figur 19. Konceptskiss 2:1.
Projektion på Mimerlaven med motiv från fokusgruppträff 1; fasadbelysning på
transbortbanan; neonljus på taklister; uppåtriktad belysning som entréljus.*

*Figur 20. Konceptskiss 1:2.
Varmvitt ljus inifrån Kraftcentralen och Gustavs Hus; röd belysning på träd; vägledande belysningsstolpar; områdesbelysning.*

*Figur 21. Konceptskiss 2:2.
Ljus inifrån Kraftcentralens vind; blå och vit fasadbelysning; projektion på Gustavs Hus med motiv från fokusgruppträff 1; uppåtriktad belysning som entréljus intill Kraftcentralen.*

*Figur 22. Konceptskiss 1:3.
Kraftcentralen, Gustavs Hus och Mimerlaven från annan vinkel.*

*Figur 23. Konceptskiss 2:3.
Kraftcentralen, Gustavs Hus och Mimerlaven från annan vinkel.*

*Figur 24. Konceptskiss 1:4.
Uppåtriktad belysning vid utsejningsplats; varmvitt ljus inifrån Mimerlavens transportbana; varmvit belysning på trädbryn.*

*Figur 25. Konceptskiss 2:4.
Markprojektion med motiv från fokusgruppträff 1; fasadbelysning på transportbana; belysning på transportbanans pelare.*

4.3 Fokusgruppträff 2

Den 11:e februari 2026 genomfördes fokusgruppträff 2 digitalt via videolänk klockan 15.30–16.30. Träffen syftade till att visa och utvärdera konceptskisserna med en öppen diskussion och kvalitativ enkät. Deltagarna och pedagogen samlades på Unkans lokaler där videomötet med arbetets författare var uppställt med påslagen kamera och ljudupptagning från mikrofon. Författarens bildspel projicerades på duk i Unkans lokal för synbarhet av presentationsmaterialet.

Inledningsvis presenterades bildmaterial från gåturen och måleriet i fokusgruppträff 1, varefter konceptskisserna 1:1-1:4 och 2:1-2:4 presenterades. Arbetets författare uppmanade till öppen diskussion, och enkäten genomfördes på den digitala plattformen Kahoot. Plattformen, som vanligen används för frågesport, valdes för attraktivitet och igenkänning bland ungdomarna.

Pedagogen, som närvarade fysiskt på Unkan, förtydligade frågor som ställdes, då kommunikationen försvårades av det digitala mötet. Deltagarnas kroppsspråk och ansiktsuttryck var svårlästa, men deltagarnas röster kunde skiljas åt av arbetets författare som antecknade mötets diskussioner. Överlag kommenterade deltagarna att fokusgruppträff 2 var en positiv upplevelse.

4.3.1 Fokusgruppens utvärdering av konceptskisserna

Generellt uttryckte deltagarna under fokusgruppträff 2 att ljus vore ett positivt inslag för Mimerlavsområdet och att de ansåg att deras åsikter, uttryckta i fokusgruppträff 1, syntes i konceptskisserna. Pedagogen påpekade dock att deltagarna saknade förväntningar på områdesgestaltningen vilket försvårar diskussion av motförslag. Pedagogen förespråkade under träffen att konceptskisserna skulle tas väl emot av olika målgrupper i Norberg, vilket kan ha haft inflytande på ungdomarnas åsikter.

I den öppna diskussionen uttryckte deltagarna önskemål om att kombinera strategi 1 och strategi 2. Strategi 1 kritiserades utifrån att deltagarna associerade varmvita ljus inuti byggnaden till att gruvan var i drift, vilket ansågs ”tråkigt”. Den övergripande strategin kommenterades av D1 med ”den är mysig ... men det känns som att nå'n har lämnat lampan på” och utan färg upplevdes fasaderna fortfarande som ”gråa o' trista”. Strategi 2 associerades däremot till en ”konstnärlig” karaktär med sina färgstarka inslag. Bilderna i strategi 2 förmedlade ”kulturkänsla” enligt D1 och D2, då fasadbelysningen lyfter byggnaderna ”som en konstinstallation”. Deltagarna uppskattade att strategi 2 skulle synas från långt avstånd. Vid författarens fråga om färgval önskade deltagarna att färgerna bör kunna ändras.

Strategi 2 kunde förbättras med element i strategi 1, såsom färgglatt ljus inifrån Ridstugan, Gustavs Hus och Kraftcentralen. Konceptskiss 1:4 berömdes för det upplevda djupet i bilden, skapad av belysningen på utselningsplatsens trästolpar.

Deltagarna uppskattade viss belysning på träd och buskage och bekräftade att gångstråken tydliggjordes mer. Dock lyftes detta som en mer nödvändig åtgärd under det mörka vinterhalvåret, varför ljussättningen föreslogs vara säsonganpassad.

Enkäten nyanserade diskussionen genom kvalitativa frågor samt en slutgiltig röstning för valet av ljussättningsstrategi. Enkäten bekräftade att både strategier var attraktiva, men att strategi 2 var mest attraktiv, som även beskrevs som mer modern jämfört med strategi 1. Den upplevda tryggheten i strategi 2 var dock i underkant, då en majoritet av deltagarna valde alternativet ”ganska otryggt/läskigt”. Trots detta visade enkäten att ungdomarna med större sannolikhet skulle föredra att umgås på Mimerlavsområdet om strategi 2 genomfördes, vilket tillför perspektivet att en upplevd trygghet inte är en tydlig prioritering för deltagarna.

4.4 Utveckling av ljusdesign efter utvärdering

Under vidareutvecklingen av Mimerlavsområdets ljusdesign beaktades följande synpunkter från fokusgruppen:

- Ljussättning är positivt för Mimerlavsområdet.
- Strategi 2 bör utvecklas och kombinera principer från strategi 1.
- Färgstark belysning som betonar arkitektur stärker platsens attraktivitet och upplevs viktigare än belysning riktad mot trygghetsåtgärder.
- Varmvitt ljus inifrån byggnader bör dämpas och ersättas av färgglatt ljus.
- Färgstark fasadbelysning behålls.
- Viss belysning på områdets buskage behålls.
- Uppåtriktad belysning på utselningsplatsens trästolpar behålls.
- Belysning på transportbanans fundament behålls.
- Färgerna bör kunna ändras under dagen.
- Belysningen bör kunna tändas och släckas utifrån säsong.

Revidering av tidigare konceptskisser resulterade i konceptskiss 3:1-3:4, se Figur 26-29. Visualiseringens färgkombinationer ska förstås som ett exempel, då ljussättningens färger skiftar löpande. Belysningen föreslås även kunna tändas och släckas, för att enbart nyttja delar av belysningen som är synlig i konceptskisserna. För att bejaka trygghet och avläsbarhet av området tillfördes färgsatt områdesbelysning och ljus på vegetation till strategi 2. Belysningen beskrivs i detalj i figurtexten.

På grund av tidsbrist kunde en uppföljande träff med fokusgruppen för slutgiltig utvärdering av konceptskisser 3:1-3:4 inte anordnas.

*Figur 26. Konceptskiss 3:1.
Utökad projektion på Mimerlaven; neonljus på taklister; fasadbelysning; uppåtriktad belysning som entréljus; tillägg av dämpad belysning på trädgrupp.*

*Figur 27. Konceptskiss 3:2.
Anpassning av konceptskiss 2:2 med tillägg av dämpad belysning på träd; färgsatt områdesbelysning i bildens bakkant; utökad fasadbelysning på Gustavs Hus.*

Figur 28. Konceptskiss 3:3.

Dämpad belysning nerifrån på träd utanför Gustavs Hus; punktbelysning på Gustavs Hus och Kraftcentralens fasader; neonljus i taklister; fasadbelysning på transbortbanan och uppåtriktad belysning på transbortbanans pelare.

Figur 29. Konceptskiss 3:4.

Anpassning av konceptskiss 4:1 med tillägg av uppåtriktad belysning på transbortbanans pelare; fasadbelysning på transbortbanan; och neonljus på taklister.

5. Diskussion

Pilotstudien syftade till att konstruera, pröva och utvärdera en dialogmetod i konstnärligt samskapande. Metodens relevans för gestaltning av områden med komplexa kulturarv grundades på den genomförda studiens potential att engagera deltagande ungdomar och fördjupa förståelsen av deras förhållningssätt till en lokal industrimiljö. Platsvalet inspirerades av ett personligt engagemang för platsen, men förhåller sig även till diskursen om andra återbrukade industrimiljöer i Bergslagen. Målgruppen ungdomar motiverades på grund av den tidigare underrepresentationen i liknande studier om Mimerlavsområdet.

5.1 Konstens roll i dialogarbetet

I linje med tidigare nämnda fynd om kreativa övningar i dialogarbete (Hagemann 2025), observerades konstnärlig praktik i pilotstudiens dialogarbete fungera som hjälpmedel för ungdomarna att upptäcka och formulera sina åsikter om Mimerlavsområdet. Vidare observerades anpassningen till målgruppens intressen som viktig för att stimulera deltagarnas engagemang för området i linje med tidigare nämnd teori (Gaete Cruz et al. 2022; Hagemann 2025) genom fokusgruppaktiviteten och det direkta sambandet till fokusgruppens konstintresse (Fokusgruppträff 1). Resultaten diskuteras utifrån deltagarnas allmänna associationer och känslomässiga anknytningar till platsen, samt vilken roll konstnärlig praktik spelade i förståelsen av dessa.

Under promenaden i fokusgruppträff 1 kunde ett kunskapsgap om Mimerlavens industriarv avläsas mellan pedagogen och deltagarna (Fokusgruppträff 1). Området framstod först som irrelevant för ungdomarna, men senare observationer syftade på att deltagarna inte kände en tillhörighet till platsen (Fokusgruppträff 1; Harvey 2003) tillsammans med en viss otrygghet (D1, Fokusgruppträff 1). Vidare fanns ett kunskapsgap kring det långlivade intresset bland lokala kulturaktörer för området observerat bland åhörda 2011 (Norberg kommun 2011), med följderna att platsen först ansågs oviktig av deltagarna. Intressant var deltagarnas tvetydiga förhållningssätt till Norbergfestival, som genom dess årliga ljusinstallationer ansågs vitalisera det i övrigt öde Mimerlavsområdet (Fokusgruppträff 2). Annars framstod festivalens sammanhang som främmande för ungdomarna samt som en eventuell källa till otrygghet (Fokusgruppträff 1).

Omnämnande av lokala initiativ på Mimerlavsområdet väckte en viss stolthet hos deltagarna (Fokusgruppträff 1) vilket kan anses bekräfta Hagemanns idéer om att fördjupa entusiasm genom att relativisera platsen (Hagemann 2025). Men den för ungdomarna oattraktiva utformningen av området framstod som ett hinder, trots avsaknaden av fysiska barriärer. Under fokusgruppträff 1 observerades dock

en förändring i attityd till området under måleriet, som antytt av projektet på Ulleråker (Mårdh 2021), framför allt gällande arkitekturens estetiska potential. Måleri i tusch hade en starkt idégenererande roll i dialogarbetet, som bekräftat av tidigare diskuterad teori (Black et al. 2023).

Anmärkningsvärt är vilken roll visuell representation spelar i att möjliggöra en tydlig utvärdering av områdets ljusdesign (Fokusgruppträff 2), som tidigare påpekats (de Laval 1997; Gaete Cruz et al. 2022). Harveys resonemang (2003) inspirerade till en förankring av fokusgruppens måleri i områdesgestaltningen genom projektion av deltagarnas ”fläckar” på områdets fasader, se konceptskiss 2:2, vilket bemöttes med uppskattning och entusiasm från fokusgruppdeltagarna (Fokusgruppträff 2). Möjligtvis var denna enkla förändring något som tillät ett närmande till platsen bland ungdomarna – en identifiering med området; ett frö för framtida användning.

Dessutom observerades ett tydligt förtroendebyggande och en växande öppenhet bland deltagarna under fokusgruppträffens gång, som påvisat i dialogforskning (de Laval 1997; de Laval 2014). Detta i synnerhet i samband med fokusgruppträffens kreativa övningar likt aktionsforskning tidigare gjort med ungdomar (Hagemann 2025). Med det sagt kunde inriktningen på konst i metoden eventuellt vara totalt ointressant för en annan fokusgrupp. Vidare observerades samspelet mellan fokusgruppens intresse för konst och övningen skapa viss prestationsångest över måleriet (D3, Fokusgruppträff 1) som eventuellt avledde fokus från diskussionen.

Principiell anpassning av metoden till målgruppen som tidigare diskuterat (Gaete Cruz et al. 2022) kan vara mer lämpad om studien riktades mot ungdomar utanför Unkans konstcirkel. Visualisering av ett förslag exempelvis i konceptskisser kan dock anses en väsentlig komponent för samskapande (Gaete Cruz et al. 2022) – då den i pilotstudien stärkte samförstånd och tydligare representation av fokusgruppens åsikter (Fokusgruppträff 2). Den initiala övningen som stimulerar till platsspecifika diskussioner behöver emellertid inte nödvändigtvis vara konstbaserade.

5.2 Industriarvets skingrande minneskrokar

Gestaltungsstrategin som utformades under pilotstudien – en ljusdesign representerad av konceptskisser 3:1-3:4 (Figur 26-29) – byggde på åsikterna uttryckta av fokusgruppen och den kommunala undersökningen 2011 (Norbergs kommun 2011a). Pilotstudiens metod har på så vis informerat en gestaltning av det nedlagda industriområdet Mimerlaven, i ett försök att lokalisera återbrukstrenden som tidigare kritiserats (Isacson 2008). Den industrihistoriska förankringen i skisserna är dock begränsad, givet att gestaltungsresultaten förhöll sig processororienterade till information inhämtad under fokusgruppträffarna.

Den slutgiltiga gestaltningen nyttjade teorier om identitetsomvandling genom ljussättning (Ebbensgaard 2015; Narboni 2004) och bejakade deltagarnas önskemål om en färgstark ljussättning för vitalisering av industriområdets arkitektoniska kvaliteter (Fokusgruppträff 1). Ljussättning inifrån byggnaderna undveks för att avleda negativa förknippningar med aktiv gruvverksamhet i Mimerlaven (Fokusgruppträff 2). Vidare integrerades projektion och höjdskapande punktbelysning; samt viss områdesbelysning på platsens vegetation för att stärka mindre rumsligheter som sociala ytor (Konceptskisser 3:1-3:4). Pilotstudien observerade ett perspektivskifte hos fokusgruppen genom ljussättningens transformation, från att platsens omtalades som ”öde” och ”tråkig” till att förmedla ”kulturkänsla” (Fokusgruppträff 2).

Vidare tillämpning av metoden kan tänkas relevant för förankringen av gestaltningsförslag för industrimiljöer under omvandling genom att stärka kopplingen mellan platsen och underrepresenterade målgrupper. Genom pilotstudien kunde den, sedan tidigare etablerade åsikten att Mimerlaven är ett kommunalt landmärke (Bergström et al. 1990), bekräftas även hos framtidens generation. Ungdomarna var däremot tydligt oinformerade om den långa kampen att bevara och återbruka området som antyddes av kommunala undersökningen 2011 (Norbergs kommun 2011a). Deltagarnas uttryckta önskemål om en större variation i Norbergs rekreativliv (Fokusgruppträff 1) kan möjligen höras om det engagemang för kultursatsningar i områdeslokaler vid Mimerlaven uttryckt 2011 återupplivades och en infrastruktursatsning tog plats.

Kontrasten mellan det omtalade symbolvärdet i Mimerlavsområdet bland Norbergs äldre generationer (Bergström et al. 1990; Norbergs kommun 2011a), ställd mot den initiala ambivalensen hos fokusgruppen gällande platsens identitet och framtid (Fokusgruppträff 1), kan antyda att det finns ett behov av fördjupande dialogarbete inför framtida områdesplanering. Metoden kan förstås som ett möjligt förnyande av den tidigare prövade ”Norbergsmodellen” (Bergström et al. 1990) som kan bemöta tidigare uppmaningar till tydligare demokratisering av dialogarbete (Adler 2015; Dolff 2019; Hagemann 2025) vid tillämpning på industrimiljöer eller andra miljöer med omtvistat kulturarv.

Arbetets konceptskisser har i begränsad omfattning tagit hänsyn till Mimerlavsområdets industrihistoria utifrån den information hämtad i Göteborgs pilotstudie och kommunala undersökningen 2011 (Bergström et al. 1990; Norberg kommun 2011). Dock informerar pilotstudien om det samtida värdet av Mimerlavsområdet, utifrån det tidigare nämnda kunskapsgapet (Fokusgruppträff 1), samt den tydliga prioriteringen bland fokusgruppen av en gestaltningsstrategi som upplevs som modern, spännande, och leder bort associationer till industriverksamhet (Fokusgruppträff 2). Möjligtvis speglar resultaten det forna industriarvets uttåg i Norberg och det nytolkade kulturarvets intåg, då Mimerlavens identitet som industri ersätts med dess identitet som kulturscen.

5.3 Metodreflektion

Studien innefattade delresultat i form av en mindre litteraturstudie, platsanalys samt antecknade diskussioner från pilotstudiens fokusgruppträffar, vilka tillsammans underbygger gestaltungsresultatet i konceptskisser 3:1–3:4. Generellt finns utrymme i gestaltungsresultaten för tydligare samskapande och en mer direkt representation av deltagarnas åsikter. Analysmodellens tillförlitlighet vid tolkning av deltagarnas måleri och diskussioner kräver även vidare prövning. Resultatens validitet hade stärkts om de slutgiltiga konceptskisserna 3:1–3:4 hade utvärderats av fokusgruppen. Fördjupad motivering av de framtagna koncepten kunde även ha bidragit till ökad tydlighet och samsyn kring skissernas mål. Skisserna kan dessutom sägas representera strategier för ljussättning snarare än koncept, varför rollen av konceptualisering och tematisering i analysmodellen kan med fördel ses över i vidareutveckling av pilotstudien.

Arbetets fokusgrupp kan påstås vara liten, homogen och frivilligt engagerad i konst, vilket begränsar generaliserbarheten (Wibeck 2000). Fokusgruppens åsikter kan därför inte med säkerhet påstås vara representativa för ungdomar generellt i Norberg. Studien hade kunnat stärkas med fler deltagare, större variation bland deltagarna och eventuellt en kontrollgrupp (Wibeck 2000). Författarens agens att leda diskussionen utifrån uppsatsens frågeställningar kan ha försvårat förmågan att lyssna in ungdomarnas åsikter. Den formativa rollen i gestaltningen kan också ha bidragit till subjektivitet i resultaten, särskilt med tanke på tidigare engagemang i platsen (Wibeck 2000; de Laval 1997). Studiens robusthet hade därför kunnat stärkas genom fler forskare i analysen (Wibeck 2000).

5.3.1 Litteraturstudier

Urvalet av litteratur kan i vissa fall påpekas vara utdaterat, i synnerhet gällande tillgängligt materialet om Mimerlavsområdet. Tillförlitligheten av visst material kan ifrågasättas, såsom den opublicerade pilotstudien av Bergström et al., Norberg kommuns undersökning, samt den empiriska rapporten från Zohari och Laukanen. En större mångfald av källor om gestaltungsstrategier för industrimiljöer vore värdefull i en vidareutveckling av studien. Överlag kan det dock hävdas att litteraturen tillät en nyanserad diskussion av pilotstudiens resultat och bekräftelse av centrala fynd. I synnerhet var teori kopplad till konstnärlig praktik inom dialogarbete och visuella arbetsmetoder inom aktionsforskning särskilt relevant.

5.3.2 Fokusgruppträff 1

Återgivningen av fokusgruppträffen utan inspelning och transkription innebär risk för feltolkning (de Laval 1997:168; Wibeck 2000:119) varför dokumentationen av diskussionerna kan ha varit missvisande. Träffarnas samskapande dimension stärks om innehållet bestäms av fokusgruppen (Hagemann 2025), men i

pilotstudien förutbestämde övningen med vägledning av deras pedagog. Det initiala intresset och det övergripande samtycket (Wibeck 2000:115) bland deltagarna att ingå i fokusgrupparbete, är därför inte tydliga.

Vidare kan gåturer med fördel omfatta hela området (de Laval 2014), men turen i pilotstudien täckte endast delar och vissa byggnader. Förståelsen för gruppens åsikt hade även stärkts om gåturen upprepades under olika väderlekar, säsonger, och tider på dygnet som nämnt (de Laval 2014:103). Val av konstnärlig teknik till fokusgruppträff 1 förankrades i fokusgruppens intressen, men kunde ha kopplats tydligare till den teoretiska bakgrund som presenterats i uppsatsen. Flexibilitet vägledde fokusgrupparbetet, men spontana inslag i arbetet försvårade en tydlig sammanhållning i analysen och kommunikationen av arbetets resultat.

5.3.3 Analysmodell och fokusgruppträff 2

Reliabiliteten av analysen kan ifrågasättas eftersom analysmetoden bestämdes efter genomförande av fokusgruppträff 1. Wibecks rekommendationer (2000) om ett förutbestämt analysramverk hade stärkt resultatens validitet, samt om ytterligare gestaltungs-grepp än ljusdesign visualiserades och presenterades för fokusgruppen. Innehållet i fokusgruppträff 2 kunde förslagsvis även ha anpassats tydligare till frågeställningarna, då träffens diskussion och utvärdering inte engagerade deltagarna i konstnärlig praktik. Vidare leder ett digitalt format till begränsad observation av kroppsspråk och minskad möjlighet till djupare tolkning (Fokusgrupp 2; Wibeck 2000). Valet av Kahoot som utvärderingsverktyg begränsade även möjlighet att nyansera svaren på enkäten. Dock kompletterade den ostrukturerade diskussionen dessa kvantitativa enkätfrågor väl och kan rekommenderas för vidareutveckling av studien.

5.4 Vidareutveckling av pilotstudien

Utvecklingen av pilotstudien, med hänsyn till ovanstående resonemang i avsnitt 5.3, kan antas fördelaktig vid framtida tillämpning av konstbaserat dialogarbete för industrimiljöer under omvandling. Ytterligare prövning med en fokusgrupp utan erfarenhet av konstnärligt arbete vore relevant för bedömningen av konstens roll i arbetets metod. För vidareutveckling kan det även föreslås pröva olika mängder kontakt med fokusgruppen, där arbetet är mer eller mindre styrt av fokusgruppens delaktighet. En utökad studie av flera platser med olika karaktärer kan även leda till en mer generaliserad strategi för konstbaserat dialogarbete för industrimiljöer i omvandling. Gällande Norberg specifikt vore en kompletterande studie med fokusgrupp för ungdomar i åldersspannet 18-20 år vara av intresse för att tydligare greppa traktens åsikt om Norbergfestival som arrangemang och återbruk, då detta arbete omfattade ungdomar under festivalens åldersgräns. En utökad pilotstudie i Norberg kan med fördel innehålla intervjuer av berörda intressenter för att aktualisera förhållningssätt till platsen.

5.5 Slutsatser

Konstbaserat dialogarbete kombinerar i denna studie konstnärlig praktik och icke-konstbaserade dialogmetoder som en möjlig nytolkning av "Norbergsmodellen". Konstnärlig praktik, mer specifikt abstrakt måleri, stödde en expansiv dialog i pilotstudiens fokusgrupparbete och fungerade som ett hjälpmedel för deltagarna att förstå och förmedla sina åsikter kring den angivna platsen. Detta indikerar att konstnärliga uttryck kan öppna för alternativa sätt att artikulera platsrelationer genom att möjliggöra mer associativa och mindre språkligt bundna former av deltagande. Reaktionerna i fokusgruppen tyder även på att konstnärlig praktik kan inspirera till engagemang i och deltagande i gestaltnings- och planeringsprocesser. Samtidigt är metodens förmåga att nå ungdomar med andra intressen än kultur och konst inte given, vilket innebär att dess inkluderande potential är beroende av anpassning till målgruppen.

Pilotstudiens användning av konstbaserat dialogarbete nyanserade förhållningssättet till industriområdet Mimerlaven bland en mindre grupp ungdomar i Norberg. Ungdomarnas initiala association till platsen som saknande relevans eller besöksvärde skingrades successivt i linje med konstnärlig utforskning och diskussion samt efterlevnaden av deras idéer i platsens gestaltning. Detta tyder på en mer generell kapacitet hos konstbaserat dialogarbete att bidra till en fördjupad och föränderlig förståelse av en plats, där statiska eller negativa uppfattningar kan omförhandlas genom en iterativ process av gestaltning, reflektion och återkoppling. Visualisering i fokusgrupparbete visade sig vara förtroendebyggande och leda till samförstånd kring gestaltningsstrategier, vilket indikerar att dessa moment kan vara centrala för att etablera legitimitet i dialogprocesser. Pilotstudien besvarar dock inte i vilken omfattning åsikterna hos fokusgruppen är allmängiltiga för andra ungdomar i tätorten, vilket knyter an till en mer generell utmaning gällande representativitet i dialogbaserade metoder.

Konstbaserat dialogarbete möjliggjorde inarbetning av ungdomarnas åsikter i en områdesgestaltning, som till viss utsträckning kan betraktas som samskapad. Detta pekar på metodens potential att inte bara samla in utan också omsätta deltagarnas perspektiv i konkret form, samtidigt som det aktualiserar frågor om författarskap och makt, då arbetets gestaltning innebar en tolkning av ungdomarnas åsikter. Den platsspecifika gestaltningen pekar även mot en bredare potential att genom konstbaserade dialogprocesser aktivera nya identiteter och framtider för platser med komplexa kulturarv. Metodens relevans för gestaltningsprocesser i andra industrimiljöer i omvandling kräver dock vidare prövning. Konstbaserat dialogarbete kan utifrån pilotstudien föreslås vara ett verktyg för vitalisering av ett industriarv, snarare än en allmän stärkning av platsens industrihistoria. I Norberg synliggjorde konstbaserat dialogarbete Mimerlavsområdet som mer än slutet på gruvsamhällets svunna storhetstid – utan ett industriarv att belysa, en fläck att beundra, och en plats värd att besöka.

Referenser

- Adler, I. 2015. *Medskapardemokrati. Interaktiva styrningsprocesser och medskapande dialogprocess*. [Rapport]. Förvaltningshögskolan. 134.
- Anrikningsverket. *The organization*. <https://www.anrikningsverket.org/>. [2026-02-06].
- Bergström, F. et al. (1990). *Mimerlaven*. [Opublicerad pilotstudie]. Institutionen för Kulturvård, Göteborgs Universitet. 35-50.
- Black, J.E., et al. (2023). Bringing the arts into socio-ecological research: An analysis of the barriers and opportunities to collaboration across the divide. *People and nature*, 5 (4), 1135–1146. <https://doi.org/10.1002/pan3.10489>
- Costello, P.J.M. (2003). *Action research*. 1st ed. Continuum.
- de Laval, S. & Kungliga tekniska högskolan Institutionen för arkitektur och stadsbyggnad (1997). *Planerare och boende i dialog: metoder för utvärdering*. Tekniska högsk. 41-45, 163-165, 224.
- de Laval, S. & Svensk byggtjänst (2014). *Gåturen: metod för dialog och analys*. Svensk byggtjänst. 9, 100-103.
- Dolff, C. (2016). *Medskapande medborgardialog i planprocesser. En skenbar utveckling i Borås stad*. Handelshögskolan Göteborgs Universitet. Kulturgeografiska institutionen. <http://hdl.handle.net/2077/44645>
- Ebbensgaard, C.L. (2015). Illuminights: A Sensory Study of Illuminated Urban Environments in Copenhagen. *Space and culture*, 18 (2), 112–131. <https://doi.org/10.1177/1206331213516910>
- Gaete Cruz, M. et al. (2022). A Framework for Co-Design Processes and Visual Collaborative Methods: An Action Research Through Design in Chile. *Urban planning*, 7 (3), 363–378. <https://doi.org/10.17645/up.v7i3.5349>
- Hagemann, F.A. (2025). “Can we Mec the Municipality?” Emerging voices of young people in a segregated urban landscape. *Landscape research*, 50 (5), 768–781. <https://doi.org/10.1080/01426397.2024.2369683>
- Harvey, D. (2003). The right to the city. *International journal of urban and regional research*, 27 (4), 939–941. <https://doi.org/10.1111/j.0309-1317.2003.00492.x>
- Hotakainen, T. & Oikarinen, E. (2019). Balloons to talk about: Exploring conversational potential of an art intervention. *PlaNext: next generation planning*, 9, 45–64. <https://doi.org/10.24306/plnxt/59>
- Isacson, Maths (2008). *Brytpunkt Bergslagen*, 20, 5-22.
- Jörnmark, J. (2023). *Övergivna platser Finalen*. Timbro Förlag.
- Krupinska, J. (2016). 'Analys genom syntes – i praktiken'. I: *Att skapa det tänkta : en bok för arkitekturintresserade*. 1. uppl. Studentlitteratur. 151-164.
- (u. (u.å). *Särskilt kulturhistoriskt värdefullt bebyggelseområde –Mimerlavsområdet*. https://kulturarv.vastmanland.se/databas/plats/byggnadsinventering/omraden_norberg.8019. [2026-01-19].

- Liamputtong, P. (2016). Focus group methodology: principles and practice. *SAGE*. [2026-01-22].
- Metzger, J. (2011). Strange spaces: A rationale for bringing art and artists into the planning process. *Planning theory*, 10 (3), 213–214. <https://doi.org/10.1177/1473095210389653>
- Mårdh, H. (2021). Konsten och kulturvården - en dialog mellan då och nu i nedlagda vårdmiljöer. *Bebyggelsehistorisk tidskrift*, 80, 75.
- Narbone, R. (2004). *Lighting the landscape: art, design, technologies*. Birkhäuser. 32, 44-45.
- Norbergs kommun (2011a). *Utveckling av Mimerlavsområdet*. Dnr.2010.13.860. Kommunstyrelsens kultur-, idrotts- och fritidsutskott. 2011-02-09. Bilaga B 1-4, Bilaga B:1, Bilaga C 1-3.
- Norbergs kommun (2011b). *Översiktsplan för Norbergs kommun*. Dnr 2009.0241.212. Kommunstyrelse Norbergs kommun.
- Peña-García, A. et al. 2024. The Basic Process of Lighting as Key Factor in the Transition towards More Sustainable Urban Environments. *Sustainability*, 16, 10: 4028. <https://doi.org/10.3390/su16104028>
- Strömberg, P. (2019). Återbruk av det industriella kulturarvet i kulturarvsindustrin: ett landsbygdsperspektiv. *Tidsskrift för kulturforskning: TjK*, 18 (2).
- Wibeck, V. (2000). *Fokusgrupper: om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod*. Studentlitteratur. 89, 94-97, 103, 119-123.
- Zohari, K. och Laukanen, H. (2019). *Ett konstnärligt dialogarbete för offentlig konst i Ulleråker av konstnärgruppen HAKA*. [Rapport]. HAKA.

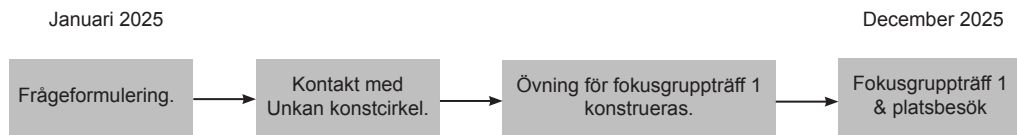
Digitala kartor och figurer

- Ehlton, F. & Västmanland läns museum (u.å.). *Mimerlavsområdet*. [Fotografi]. https://kulturarvvastmanland.se/databas/plats/byggnadsinventering/omraden_norberg.8019 [2026-02-10].
- Lantmäteriet (2026a). *Norberg tätort. E 1200011, N 6687083*. SWEREF 99 TM, RH 2000. Flygfoto [Kartografiskt material]. <https://minkarta.lantmateriet.se> [2026-02-10].
- Lantmäteriet (2026b). *Norberg kommun. E 501998, N 8132752*. SWEREF 99 TM, RH 2000. Flygfoto [Kartografiskt material]. <https://minkarta.lantmateriet.se> [2026-02-26].
- Lantmäteriet (2026c). *Gamla Banan 6. E 551836, N 6659548*. SWEREF 99 TM, RH 2000. Flygfoto [Kartografiskt material]. <https://minkarta.lantmateriet.se> [2026-02-10].
- Lantmäteriet (2026d). *Gamla Banan 6. E 552145, N 6659427*. SWEREF 99 TM, RH 2000. Flygfoto [Kartografiskt material]. <https://minkarta.lantmateriet.se> [2026-02-10].

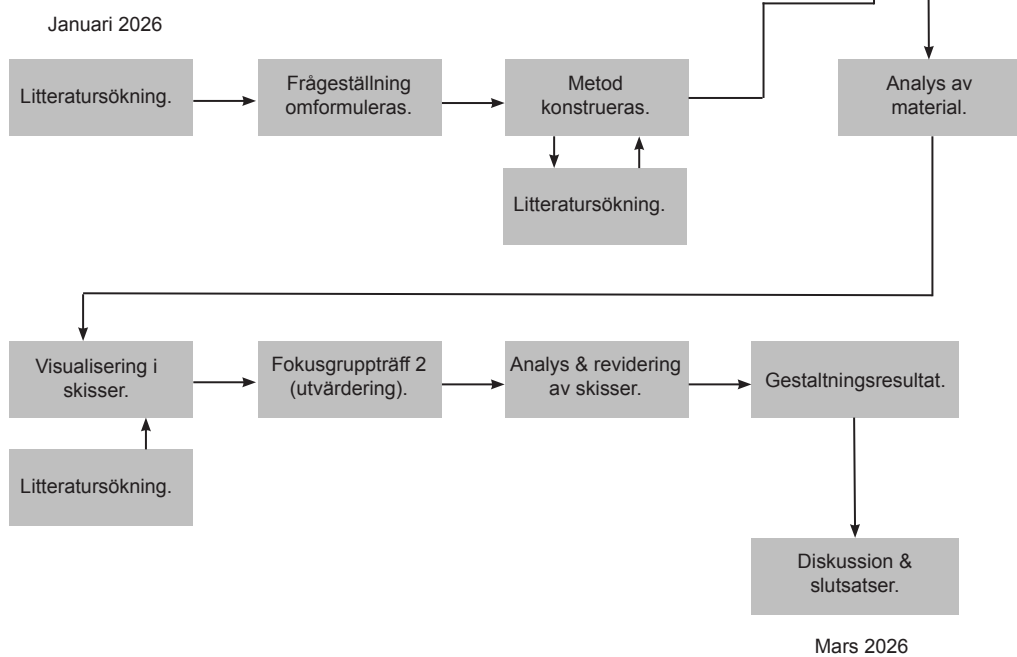
- Lantmäteriet (2026e). *Gamla Banan 6. E 551757, N 6659987*. SWEREF 99 TM, RH 2000. Flygfoto [Kartografiskt material]. <https://minkarta.lantmateriet.se> [2026-02-10].
- Öst Wilkens, C. (2019). *Mimerlaven*. [Fotografi].
- von Knorring, T. (2020). *Mimerlaven*. [Fotografi]. <https://www.fotosidan.se/blogs/tommysbloggosfar/193723.htm> [2026-02-10].

Bilaga 1. Arbetets metod

Förarbete

Kursstart

Bilaga 1. Schematisering av arbetets metod.

Bilaga 2. Övning *Hitta din bästa fläck*

ÖVNING 'HITTA DIN BÄSTA FLÄCK'

Övningen består av 4 delar. Vi skapar abstrakt konst och hittar på idéer till Mimerlavens framtid.

Del 1 - Promand runt Mimerlaven

Vi promenerar runt området och känner in platsen.

Fundera på om du tycker om särskilda delar av platsen mer än andra. Det är okej att inte veta varför, känslan räcker :)

- **Använd mobilkameran att fota** minst en plats du gillar och minst en plats du inte trivs på. Det behöver inte va snygga foton men försök fota av hela platsen, dvs ta en bild från rätt långt håll.
- **Hitta ett föremål på marken** (t.ex en gammal skruv, ett blad, en sten osv) som du kan använda till frotage* senare idag. Alternativt om du tycker att det är fin textur på en vägg, testa att göra ett frotage på plats.
*Frotage förklaras längre ner

Del 2 - Frotage & Tusch (på Unkan)

Tillsammans testar vi teknikerna frotage och att måla i tusch.

- **Frotage:** använd kolkritan eller blyerts för att kalkera texturen av en yta. Antingen föremålet du har med dig eller från en yta på platsen.
Tips! Dra kritan från ett håll hela tiden. Tryck inte så hårt, det räcker att lätt gnugga den mot pappret.

- **Tusch:** Ta ett foto som du tycker om och titta på strukturen i fotot. (Om vi får tillgång till skrivare kan jag skriva ut ett ex att kladda på).
  - Använd målarknivarna för att 'måla' strukturen på ett papper. Detta blir alltid abstrakt och det är även målet :D

Bilaga 2. Beskrivning av innehåll för fokusgruppträff. Sida 1 av 2.

- Experimentera nu med båda tekniker. Testa t.ex att ha frotage i bakgrunden och hitta nya uttryck med tuschen. Tanken är att jobba i svartvitt för att hitta det abstrakta när linjer smälter ihop, men om du vill använda lite färg för att markera någonting viktigt så är det okej. Ni är ju konstnärerna här!

Här är några ex när jag testade:

Del 3 - 'Hitta din bästa fläck'

- Gillar du inte allt du målat idag? Inga problem!
Vi använder ramar för att hitta ett utsnitt du tycker om.
Konst mår (nästan) alltid bäst av en ram.
(Om det finns skrivare kan jag skanna in och förstora på kopieringspapper).

Del 4 - Avslutning

Vi sitter och snackar om eftermiddagen. Kanske vet du nu varför du tyckte om platsen eller inte.

Hur kändes det att vara där (och varför)?

*Hjälpte övningen dig att se någonting nytt? **Vad hade du velat se på platsen?***

Bilaga 2. Beskrivning av innehåll för fokusgruppträff. Sida 2 av 2.

Bilaga 3. Samtalsfrågor fokusgruppträff 1

Bilaga 3. Frågor till samtal med fokusgruppträff 1

Kategori	Fråga
Öppningsfrågor	Vad heter ni?
	Hur mår ni?
	Vad har ni gjort idag?
	Vad gör ni utanför skoltiden?
	Vilka platser umgås ni på?
	Var promenerar ni?
	Saknar ni platser att umgås på?
Introduktionsfrågor	Har ni varit på platsen (Mimerlaven) förr?
	Varför har ni varit här och vad har ni gjort?
Övergångsfrågor	När ni hör ordet 'Mimerlaven' vad tänker ni på då?
	Vilka slags känslor får ni av att vara på platsen?
	Går ni gärna runt här eller undviker ni platsen?
Nyckelfrågor	Var det något spännande, fint, fult, eller obehagligt med platsen?
	Fångar ditt måleri en särskild känsla?
	Hjälper konst-övningen (med tusch och kol) er att upptäcka något nytt om platsen?
	Hur hade ni velat förbättra utemiljön vid Mimerlaven?
Avslutande frågor	Hur känner ni om Mimerlavsområdet efter att vi har gjort konst-övningen?

Bilaga 4. Gåturens utsträckning

Bilaga 3. Karta över gåtur med stopp under fokusgruppträff 1. Redigerat ortofoto 2026 över Mimerlavsområdet (Lantmäteriet 2026c).

Bilaga 5. Områdeskarta och figurhänvisning

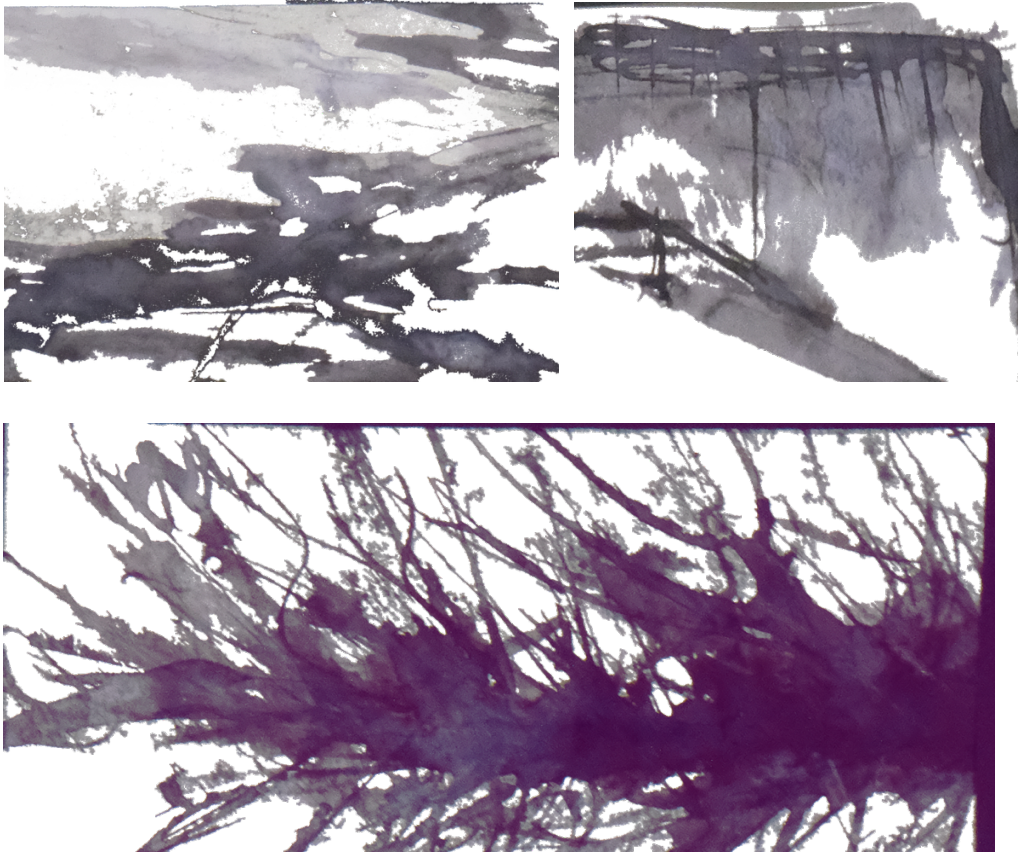
Bilaga 4. Redigerat ortofoto 2026 över Mimerlavsområdet med visningspilar för foton i Figur 9-13 samt konceptvyer 1-4 (Lantmäteriet 2026d).

Bilaga 6. Fokusgruppens tuschmåleri

Bilaga 5. Fotograferade tuschmålningar från fokusgruppträff 1.

Bilaga 7. Fokusgruppens fläckar

Bilaga 6. Tre fläckar från fokusgruppens tuschmåleri. Redigering i Photoshop av arbetets författare.

Publicering och arkivering

JA, jag, Jubilee Priar har läst och godkänner avtalet för publicering samt den personuppgiftsbehandling som sker i samband med detta